

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta humanitních studií

Kateřina Kubátová

**Partnerské vztahy Vietnamců a Češek/Vietnamek a Čechů
Reflexe z pohledu aktérů**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Miloslava Turková, CSc.

Praha 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5. 5. 2016

.....
Kateřina Kubátová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla velmi poděkovat vedoucí práce PhDr. Miloslavě Turkové, CSc. za její vstřícný přístup, cenné rady, trpělivost a čas, který mi při vedení práce věnovala. Dále bych ráda poděkovala všem informátorům a informátorkám za ochotu podělit se se mnou o své příběhy a za jejich čas, který mi věnovali. Rovněž děkuji své rodině za trpělivost a morální podporu.

OBSAH

ÚVOD	1
1 MIGRACE V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH	3
1.1 <i>Migrace, adaptace a integrace</i>	3
1.2 <i>Kultura a kulturní konflikt</i>	6
1.3 <i>Stereotypy a předsudky</i>	7
1.4 <i>Partnerství</i>	8
2 VIETNAM A VIETNAMSKÁ KULTURA	13
2.1 <i>Stručný historický nástin Vietnamského státu</i>	13
2.2 <i>Tradiční vietnamská rodina</i>	15
2.3 <i>Vzdělávání ve Vietnamu</i>	17
2.4 <i>Tradiční vietnamské svátky</i>	18
2.5 <i>Náboženství</i>	19
3 VIETNAMSKÁ KOMUNITA V ČR.....	22
3.1 <i>Migrace Vietnamců na naše území</i>	22
3.2 <i>Charakteristika vietnamské komunity u nás</i>	25
3.3 <i>Specifika integrace Vietnamců do české společnosti</i>	26
3.4 <i>Vzdělávání Vietnamců a Vietnamek v ČR</i>	28
4 CÍL A METODICKÝ POSTUP	31
4.1 <i>Konstrukce výzkumného vzorku</i>	32
4.2 <i>Charakteristika výzkumného vzorku</i>	33
4.3 <i>Analytický postup</i>	37
5 ANALÝZA ROZHOVORŮ	39
5.1 <i>Fungování partnerství a reakce okolí</i>	39
5.2 <i>Reflexe střetu kultur</i>	49
ZÁVĚR	59
SOUPIS ZDROJŮ.....	62
PŘÍLOHY	67

ÚVOD

Problematika mezietnických vztahů ve světle současných stále více se vyostřujících konfliktů v různých částech světa – včetně evropských zemí – nabývá výrazně na aktuálnosti. Soužití lidí z odlišných kultur se mnohdy neobejde bez různých problémů, komplikací a nedorozumění a to nejen v obecném měřítku, ale také v soukromém životě. V případě společného partnerského života, kde vedle odlišného rodinného (často i sociálního či vzdělanostního) zázemí vstupuje do hry také nestejný etnický původ, bývá situace značně složitá.

Tématika Vietnamců na našem území bývá v odborné literatuře pojímána z několika pohledů. Velká část publikací se zaměřuje především na vietnamskou historii a kulturu.¹ Tematizována bývá také problematika integrace Vietnamců do české společnosti.² Práce, které by se zabývaly názory na mezietnické vztahy z pohledu vietnamské menšiny, nalézáme spíše výjimečně.³

Vietnamci patří k třetí největší národnostní menšině v České republice. Dle údajů Českého statistického úřadu jich k 31. prosinci 2014 na našem území bylo 56 666.⁴ Běžně se s nimi setkáváme při každodenních činnostech – ve škole, v práci, na nákupech. Je zřejmé, že s nimi přicházíme do kontaktu nejen obecně, ale někteří z nás s nimi navazují také partnerské a manželské vztahy. I přes to, že s Vietnamci máme již mnohaletou zkušenost (první z nich přicházeli na naše území ve 40. a 50. letech 20. století), bývá vietnamská menšina považována za poměrně uzavřenou a o jejím životě toho mnohdy příliš nevíme. Často se mezi Čechy objevují dvě stereotypní představy Vietnamců. První z nich je vnímá pozitivně, jako velmi pracovitě lidi, kteří prodávají od rána do večera v obchodech a na stáncích. Další pak vykresluje Vietnamce negativně, jako mafiány, pěstitele a prodejce drog.⁵

¹ Například práce P. Müllerové – *Vietnam*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států, nebo L. Hlavatě – *Dějiny Vietnamu*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států.

² Například práce D. Bittnerové a M. Moravcové – *Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005.

³ Za jednu z výjimek považuji bakalářskou práci Pavlín Vencovské – *Partnerské vztahy mladých Vietnamek v České republice*. Autorka se stejně jako já zaměřuje na druhou generaci Vietnamek. Můj přístup se však lišil tím, že jsem do výzkumu zahrnula vždy oba partnery a zjišťovala tak názory nejen vietnamské strany, ale i české a zároveň mužské i ženské.

⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v ČR - včetně azylantů: Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a občanství k 31. 12. 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/1412_c01t14.pdf/3f5fc3fb-37ff-4dd7-9c62-a45dd1134d26?version=1.0.

⁵ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, 124 s.

Osobně jsem si za téma své bakalářské práce zvolila výhradně smíšená českovietnamská partnerství. K tomuto tématu mě inspirovala má vietnamská kamarádka, která má delší dobu partnerský vztah s Čechem a která zároveň byla mojí první informátorkou. Ve své práci se snažím zmapovat vztah partnerů v takto smíšeném partnerství, zachytit fungování takového vztahu se všemi pozitivy i negativy v názorech a postojích jednotlivých aktérů, a to jak Vietnamců/Vietnamek tak i Čechů/Češek, kdy vietnamský informátor je vždy příslušníkem druhé generace migrantů u nás. Zabývám se otázkami, které se týkají například neshod a problémů, které mohou v takovém vztahu nastat, nebo okolnostmi seznámení partnerů/partnerek s rodiči. Snažím se osvětlit, zda partneři/partnerky v etnicky smíšeném vztahu naráží na nějaké kulturní rozdíly a jak je případně řeší.

1 MIGRACE V ŠIRŠÍCH SOUVISLOSTECH

1.1 Migrace, adaptace a integrace

Migrace je „pohyb osob, skupin nebo větších celků obyvatel v geografickém a sociálním prostoru spojený s přechodnou nebo trvalou změnou místa pobytu.“⁶ Pohyb osob uvnitř jednoho státu je považován za vnitřní migraci. Jedná-li se o pohyb za hranici státu, hovoříme o vnější nebo zahraniční migraci. Migraci lze rozdělit na imigraci a emigraci. Při imigraci dochází k příchodu cizinců do dané země, při emigraci naopak lidé zemi opouštějí. Migrace může být dobrovolná nebo vynucená. Při dobrovolné migraci opouští jedinci svou vlast z vlastní vůle a kvůli důvodům osobního charakteru, jako je například studium, zaměstnání či sjednocení rodiny. O vynucené migraci mluvíme v případě, že se jedinci chtějí vyhnout válkám, pronásledování nebo jiným, život a svobodu ohrožujícím situacím. Migraci lze také dělit na individuální a masovou migraci. Při individuální migraci bývá obvykle počet migrantů malý, stabilní v čase a pro zemi snadno zvládnutelný. Při masové migraci dochází k pohybu velkého množství migrantů v malém časovém období. Rozlišujeme také migraci dočasnou (tzv. periodickou), kam patří například pravidelné dojíždění do práce a trvalou migraci (emigrace a imigrace). Při migraci a zejména při následné adaptaci hraje velkou roli fakt, zda se jedná o migraci v rámci stejné kultury nebo o migraci napříč různými kulturami. Při migraci v rámci stejné kultury mají nově příchozí migranti stejné nebo podobné hodnoty, tradice, vzorce chování atd. jako většinové obyvatelstvo. Při migraci napříč různými kulturami tomu tak nebývá a nově příchozí migranti mají zažitě odlišné normy a hodnoty.⁷

Migrace může být ovlivněna tzv. „push“ a „pull“ faktory. „Push“ faktory mají negativní vliv na život migrantů v jejich zemi a vypuzují je z původního prostoru. Naopak „pull“ faktory migranty přitahují do cílového místa migrace. Je třeba si uvědomit, že při migraci se člověk své rodné zemi nevzdaluje jen geograficky, ale také kulturně a socializačně. Migranti se musí vše učit od začátku – odlišné zvyky, způsob jednání, ale především jazyk, který hraje velmi důležitou roli při začleňování do nové kultury.⁸

Po příchodu do nové země se migrant začíná adaptovat. Jedná se o „proces postupného

⁶ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, str. 159.

⁷ SKOPEČEK, Jan. Ekonomické aspekty masové migrace. In: JANÁČKOVÁ, Stanislava, Martin SLANÝ a Jan SKOPEČEK. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 25-35.

⁸ ŠEBESTA, Filip. Evropa a masová migrace - nejen ekonomické souvislosti. In: JANÁČKOVÁ, Stanislava, Martin SLANÝ a Jan SKOPEČEK. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 69-82.

přizpůsobování se jedince sociálnímu okolí a podmínkám.“⁹ Jedinec se může nárokům prostředí přizpůsobovat buď pasivně (tzv. akomodace) nebo aktivně. Pokud adaptace není úspěšná, hovoříme o tzv. maladaptaci, která se může projevovat například nedorozuměními s ostatními lidmi, konflikty, a může stát v pozadí různých problémů.¹⁰

Při delším pobytu jedince v cizí zemi a v odlišné kultuře se i jeho vlastní chování začíná měnit tak, aby se přizpůsobil tamějším podmínkám. Dochází tak k akulturaci, tedy k „osvojování hodnot, norem a zvyklostí hostitelské země...“¹¹ Osoby, které žijí delší dobu v cizí zemi, mohou zažívat kulturní šok neboli akulturační stres, což je „dezorientace způsobená špatným porozuměním nebo úplným neporozuměním vzorců cizí kultury.“¹² Někdy bývá definován jako souhrn pocitů „ze života v cizím prostředí, pocitů z neznámých, nečekaných či nepříjemných, nových reakcí či podnětů, s nimiž se najednou člověk neustále v cizině setkává...“¹³ Tento šok nelze chápat jako reakci na novou kulturu, ale na střet dvou kultur – vlastní a nové. I přes to, že setkání s novou kulturou může představovat určitou zátěž, je zde možnost, že se jedinec s touto situací pozitivně vyrovná a adaptuje se. Někteří jedinci akulturační stres neprožijí vůbec.¹⁴

Akulturační stres se projevuje na individuální a skupinové úrovni. Na individuální úrovni může stres vyvolat zmatení, dezorientaci a deprese. Při akulturačním stresu na skupinové úrovni člověk nerozumí mechanismům, na které byl zvyklý ze své vlastní kultury. Doba a intenzita akulturačního stresu jedince závisí zejména na míře odlišnosti jeho vlastní a nové kultury, na vlastních životních zkušenostech a schopnostech. Někteří jedinci se adaptovat nedokáží, nestihnou či zcela odmítnou.¹⁵

Existují čtyři typy takzvaných akulturačních strategií: asimilace, separace, marginalizace a integrace. Při asimilaci se jedinec snaží co nejvíce splynout s kulturou nové země a potlačuje svoji vlastní kulturu. O separaci hovoříme v případě, že se osoba snaží izolovat od nové kultury a snaží se zachovat si kulturu vlastní. Při marginalizaci nedochází ke ztotožnění ani s jednou kulturou. Zřejmě nejúspěšnější akulturační strategií je integrace,

⁹ PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, str. 16.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, 263 s. První pomoc pro pedagogy, str. 129.

¹² MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ. Interkulturní společnost a její dopad na jedince a rodinu. In: GILLERNOVÁ, Ilona. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada Publishing, 2011, str. 98.

¹³ KOCOUREK, Jiří. Co znamená být "cizincem"? In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, str. 13.

¹⁴ MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ. Interkulturní společnost a její dopad na jedince a rodinu., cit. d.

¹⁵ Tamtéž.

při které si osoba ponechává jednak svou vlastní kulturu a zároveň částečně přebírá i novou kulturu, kterou považuje za důležitou.¹⁶ Příslušníci první generace Vietnamců na našem území zpočátku často volili metodu separace, kdy se před většinovou společností uzavírali a žili komunitním životem. Postupně docházelo k „otevírání“ vietnamské komunity a k integraci jejích členů, na což mají vliv především jejich potomci, tedy druhá generace Vietnamců u nás.

Někteří autoři integraci charakterizují jako „proces, kdy se jedinec stává uznávanou částí společnosti.“¹⁷ Existují různé faktory, které integraci migrantů ovlivňují. Jedná se například o skutečnost, jak dlouho člověk v dané zemi žije, kolik je mu let, v jakém je sociálním prostředí, v jaké situaci je jeho rodina, jak odlišné jsou kulturní návyky, zvyklosti a tradice jeho rodné země a země, do které přichází. Určitý vliv na integraci mají také vztahy mezi majoritní společností a konkrétní komunitou migrantů.¹⁸ Je třeba mít na paměti, že integrace je „obousměrný proces sjednocení místního obyvatelstva a migrantů do jedné společnosti.“¹⁹ Úspěšnost integrace minority do majoritní společnosti tak nezávisí pouze na snaze migrantů, ale také na přístupu většinové společnosti.²⁰

Integraci cizinců do většinové společnosti lze sledovat v několika dimenzích: socioekonomická integrace, právně-politická integrace, kulturní integrace, sociální integrace a identifikační integrace. Míru socioekonomické integrace lze posuzovat podle míry nezaměstnanosti cizinců, jelikož zaměstnání je považováno za významný integrační mechanismus. Dalšími důležitými indikátory socioekonomické integrace jsou vzdělanostní úroveň, výše příjmu nebo kvalita bydlení. Právně-politická dimenze integrace se vztahuje k příležitostem podporujícím integraci cizinců. Indikátory této dimenze integrace se většinou týkají státoobčanské politiky státu, politické participace migrantů, podmínek pro sjednocení rodin nebo politických práv migrantů. Kulturní integraci lze sledovat na životním stylu migrantů, jejich hodnotách a postojích. Jedním ze sledovaných indikátorů bývá kriminalita, která může ukazovat na problém s přijímáním pravidel a společenských norem. Dalším indikátorem kulturní integrace je znalost jazyka²¹, kterým se mluví v nové zemi.

¹⁶ MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ. Interkulturní společnost a její dopad na jedince a rodinu., cit. d.

¹⁷ PENNINX, Rinus a Marco MARTINIELLO. Integration Processes and Policies: State of the Art and Lessons. 2004, s. 139-163. In: MARTINIELLO, Marco a Sonia GSIR. *Migration Policies and Multiculturalism in the European Union: Readings*. 2014-2015. Liège: Presses Universitaires de Liège, 2014, str. 141.

¹⁸ KOCOUREK, Jiří. Co znamená být "cizincem"?, cit. d.

¹⁹ DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), str. 91.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Všichni moji vietnamští informátoři/informátorky od dětství navštěvovali české školky a školy a mluvili bez

Do sociální integrace lze zařadit začleňování do privátních sfér nové společnosti většinou skrz přátelské vztahy nebo účast na společenském životě. Smíšená partnerství a manželství lze považovat za indikátor, který se nachází na pomezí kulturní a sociální integrace. Zřejmě nejvíc obtížné je měření identifikační integrace²², jelikož pro ni jsou stěžejní subjektivní pocity, sounáležitost a identifikace s novou společností.²³

1.2 Kultura a kulturní konflikt

Definice kultury bývá obvykle velmi obtížná. Stručně lze říci, že je to protiklad přírody, tudíž vše co vytváří člověk. Jedná se o kolektivní jev, jelikož bývá sdílena s lidmi, kteří žijí nebo žili ve stejném sociálním prostředí. Kulturu lze chápat v širším a užším pojetí. Užší pojetí kulturu definuje jako „...všeobecně uznávané zvyky, obyčeje, společenské hodnoty, standardy, morálku, zákony, které jsou vyjadřovány v různých symbolech, rituálech a předávají se s generace na generaci a je vyžadováno jejich respektování.“²⁴ Jedná se tedy zejména o projevy chování lidí. Širší pojetí pak jako kulturu chápe nejen „duchovní“ výsledky lidské činnosti, ale také materiální lidské výtvoř. V zásadě tedy vše, co vytváří lidská civilizace.

Pohyby obyvatelstva mohou mít v některých případech za následek kulturní konflikt, což je „... střet celého souboru kulturních prvků, tzn. systémů hodnot různých skupin a jejich náboženské, politické či ekonomické ideologie.“²⁵ Existují tři typy kulturního konfliktu – konflikty mezi kulturami, konflikty uvnitř jedné kultury a konflikty v samotném člověku.²⁶

Při prvním zmiňovaném konfliktu, dochází ke střetu mezi příslušníky kulturně odlišných skupin, kteří mají pocit, že jsou určité prvky jejich kultury ohrožené.²⁷ První

problémů plynule česky.

²² Ačkoli cílem mé bakalářské práce nebylo zjišťovat identifikační integraci, nešlo v některých případech přehlédnout, do jaké míry byli někteří vietnamští informátoři/informátorky integrováni do české společnosti. V takových případech o Vietnamcích hovořili ve třetí osobě jako „o nich“ a sami se identifikovali s českou společností.

²³ DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*, cit. d.

²⁴ MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi. 2.*, dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010, str. 276.

²⁵ SCHEU, Harald Christian. Pojem kulturního konfliktu. In: SCHEU, Harald Christian, Ednan ASLAN, Karolína BABICKÁ a Daniel BARTOŇ. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 17-29., str. 22.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Právě na tento druh konfliktu se nejvíce zaměřuji ve své bakalářské práci. Určitý střet kultur se v mém výzkumu může projevit při slavení odlišných svátků a dodržování tradic, v názorech na výchovu dětí, ve způsobu trávení volného času, ale také při seznamování partnera s výchozí rodinou a přáteli, kteří ho mohou odmítnout kvůli odlišné etnicitě.

skupina se tak snaží potlačit druhou (slabší) skupinu. Při konfliktu uvnitř jedné kultury dochází k rozdílnému pochopení stávajících kulturních prvků nebo k zavedení nových prvků. Může tak docházet k sociální a kulturní dezorganizaci, což je relativně přirozený proces, jelikož kultura je volně organizovaný celek a vnitřní rozpory jsou poměrně normální. Poslední zmiňovaný typ konfliktu se pak odehrává uvnitř jednotlivců. Jedná se rozpory v osobnosti a jednání osob. Například pokud jedinec přijal určité kulturní normy a musí se v důsledku nového sociálního prostředí přizpůsobovat novým normám, vznikají právě vnitřní konflikty, které se navenek projevují například pocitem viny.²⁸

Soužití odlišných kultur má za následek celou řadu pozitivních přínosů. Jedná se například o velkou rozmanitost v oblasti literatury, hudby či filmu. Někteří lidé ovšem tuto „různorodost“ vnímají spíše negativně a přistupují k ní s nedůvěrou, která může vést v krajních případech až k rasismu.²⁹

1.3 Stereotypy a předsudky

S problematikou odlišné etnicity bývá obvykle velmi úzce spojována otázka stereotypních představ, předsudků, diskriminace a někdy i rasismu. Etnicita je „souhrn kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu, formujících etnické vědomí člověka...“³⁰ Jedná se tedy o soubor různých znaků nebo vlastností, které vymezují etnikum. Etnické skupiny se mohou odlišovat jazykem, dějinami, původem, náboženstvím či stylem oblékání a zdobením. S etnicitou souvisí také tzv. etnocentrismus, což je „posuzování jiných kultur podle měřítek naší vlastní...“³¹, kdy naše vlastní kultura bývá hodnocena pozitivně a cizí kultura negativně.

Člověk má tendenci při přemýšlení používat kategorie, pomocí kterých klasifikuje své zkušenosti, což je jednou z příčin vzniku stereotypů. Tato sociální kategorizace jedinci šetří čas a energii, kterou by musel vynaložit při každém poznávání něčeho nového. Stereotypy jsou tedy zjednodušené úsudky, které slouží k orientaci v sociálním světě a při setkání s něčím neznámým bývají prvním orientačním nástrojem. Lze tedy říci, že stereotyp je určitý navyklý způsob myšlení a jednání. Pavlína Janošová ve svém díle zabývajícím se identitou stereotypy definuje jako „...předem stanovené představy o povahových rysech,

²⁸ SCHEU, Harald Christian. Pojem kulturního konfliktu., cit. d.

²⁹ LOUŽEK, Marek. Zachrání Evropu imigrace? In: JANÁČKOVÁ, Stanislava, Martin SLANÝ a Jan SKOPEČEK. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 175 - 204.

³⁰ PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele.*, cit. d., str. 29.

³¹ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, str. 39.

způsobech chování a zvycích příslušníků určité skupiny, aniž by byla brána v potaz individualita jejích členů, jejich konkrétní životní situace apod.³² Při kontaktu s neznámými lidmi můžeme na základě stereotypu odhadovat, jak se budou ostatní chovat a reagovat.³³

Na základě stereotypů v uvažování se uplatňují také předsudky, které Giddens definuje jako „názory nebo postoje jedné skupiny vůči druhé...“³⁴ Podle něj se jedná o „apriorní představy o jedinci nebo skupině, které jsou často založeny spíše na informacích z doslechu než na skutečných poznacích.“³⁵ Tyto předsudky se obvykle jen těžko mění. Jiné definice předsudky charakterizují jako „negativní pocity namířené proti druhým, jež vyvěrají z jejich příslušnosti k určité skupině.“³⁶ Předsudky ovšem mohou být také pozitivní. V takovém případě jedinci mívají vůči dané osobě vstřícný postoj, jelikož předpokládají, že daná osoba má kladné rysy, které připisují celé skupině.³⁷

1.4 Partnerství

Všem mým informátorům a informátorkám bylo v době konání rozhovorů mezi 20 a 27 lety a žili v mezietském partnerství. Právě kvůli jejich poměrně nízkému věku zatím nevstoupili do manželství. Proto se ve své práci zaměřuji na partnerství mezi lidmi a nikoli na manželství, jak bývá obvyklé u prací věnujících se mezietským vztahům.

Jandourek partnerství definuje jako „vztah, který je na rozdíl od přátelství orientován nikoli k osobnosti partnera, ale ke společnému cíli.“³⁸ Ve své práci za partnerství považuji milostný a citový vztah mezi dvěma lidmi, na kterém se obě strany podílí. Pokud je partnerský vztah stabilní, může být základem pro budoucí manželství a založení prokreační rodiny. V partnerství máme pocit přijetí a bezpečí a stejný pocit poskytujeme také partnerovi. V partnerství navíc získáváme důležité sociální zkušenosti a takový vztah je i prostředkem osobního rozvoje. V dnešní době, kdy si jedinec partnera vybírá zcela svobodně, se dá očekávat, že na rozdíl od dřívějších dob budou páry více heterogenní. Právě smíšené partnerství může být důkazem této různorodosti.³⁹

Každý vztah má určitý začátek, vývoj a také konec. Ve vztahu se obvykle rozlišují především dvě fáze. Tou první je období zamilovanosti a romantické lásky, které později,

³² JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, str. 27.

³³ KASSIN, Saul M. *Psychologie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007.

³⁴ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*, cit. d., str. 231.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ KASSIN, Saul M. *Psychologie*, cit. d., str. 534.

³⁷ JIRÁSKOVÁ, Věra. *Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy*. 1. vyd. Praha: EPOCHA, 2006.

³⁸ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*, cit. d., str. 182.

³⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007.

pokud vztah přetrvá, přechází do období realistického vztahu.⁴⁰

Období zamilovanosti trvá několik měsíců, maximálně však tři roky a bývá plně euforie a pocitů štěstí. Partnera si mnohdy idealizujeme, jsme vůči němu nekritičtí a nevnímáme ho objektivně. V tomto období bývají nadhodnocovány partnerovy dobré vlastnosti, zatímco ty špatné upozadujeme či zcela ignorujeme. Velmi významnou roli hraje také přitažlivost a to jak sexuální, tak všeobecná. Na počátku vztahu, zhruba do třetího měsíce trvání vztahu, probíhá určité období zjišťování, kdy se partneři vzájemně otevírají, poznávají a seznamují se se svými sny a touhami. Vztah, který trvá šest měsíců, bývá považován za vážný a jedinci bývají chápáni jako pár. Dochází k těsnějšímu emocionálnímu sblížení, poznáváme partnerovy zvyky, seznamujeme se s jeho rodinnými příslušníky a s jeho přáteli. Vztah se prohlubuje. Pokud vztah vydrží déle než šest měsíců, jedná se o dlouhodobý vztah. V tomto období již býváme plně seznámeni s partnerovými životními návyky.⁴¹

Zatímco na počátku vztahu se jednotlivci často přizpůsobují požadavkům a představám partnera, postupem času a s přibývajícím jistotou ve vztahu se více začínají projevovat jejich vlastní potřeby. Jedinec se tak začíná poprvé proti partnerovi vyhraňovat a vznikají první konflikty ohledně plánů a očekávání. Aby vztah vydržel a byl kvalitní, je třeba začít na něm pracovat.

Po odeznění zamilovanosti a při přechodu do období realistického vztahu ubývá jiskření, sexuálního nadšení a okouzlení partnerem. V tomto období přehodnocujeme partnera, ale také celkový kontext vztahu. Tento přechod bývá obtížný a může být podnětem k rozpadu partnerství. Úbytek prvotní zamilovanosti bývá někdy vnímán jako zevšednění a ochlazení vztahu nebo jako stereotyp a nuda. Období realistického vztahu, které již není založeno na milostném okouzlení, je sice méně vzrušující, zato ovšem intimnější a výhledově stabilnější. Partneři již znají své chyby a hodnotí se racionálněji. Nejsou k sobě tak přilnutí jako v období zamilovanosti a projevují se více autonomně. Jejich vztah je tolerantnější, více respektují své odlišnosti a ponechávají si určitou osobní svobodu.⁴²

Marie Vágnerová shrnuje typické znaky zralého partnerského vztahu do několika bodů. Patří k nim realistické hodnocení partnera, realistické hodnocení vztahu i své pozice v něm, prohloubení intimity a uchování výlučnosti vztahu,

⁴⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří.*, cit. d.

⁴¹ MATĚJKOVÁ, Erika. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2007.

⁴² Tamtéž.

rovnoprávnost a vyváženost v požadavcích na oba partnery a realistické hodnocení možností vztahu. Takový zralý a realistický partnerský vztah by měl uspokojovat potřeby, jako je například potřeba citové jistoty, potřeba seberealizace, potřeba autonomie a potřeba otevřené budoucnosti.⁴³

Aby byl vztah funkční a dobrý, je třeba najít vhodného partnera. Existuje mnoho teorií, které se snaží vysvětlit, proč a jaké partnery si volíme. Zatímco v dřívějších dobách byly vztahy a následná manželství uzavírána především na základě ekonomických zájmů rodiny, dnes máme volbu partnera ve svých rukách. Výběr partnera ovlivňují různé faktory. Zřejmě nejvýznamnějším z nich jsou individuální preference, které vyplývají z našich osobnostních rysů a předcházejících vztahových zkušeností. Dále naši volbu ovlivňují obecné, sociokulturně podmíněné normy, mezi které patří například aktuální společenský ideál a tradice. Nezanedbatelnou roli mají také náhodné vlivy, tzn., že partnera například potkáme v době, kdy jsme novému partnerství otevřeni a na vztah připraveni. Naš výběr ovlivňují také faktory, jako jsou věk, náboženské vyznání či etnický původ.⁴⁴

Jednou z teorií výběru partnera je princip homogamie neboli podobnosti, podle kterého si lidé volí partnera, který je jim podobný věkem, vzděláním, inteligencí, základní hodnotovou orientací a který pochází ze stejné sociální vrstvy nebo profesní skupiny. Opakem je pak princip heterogamie. Jde o výběr partnera na principu protikladů a vzájemného doplňování. Komplementarita je dána primárně tím, že se jedná o vztah muže a ženy, kteří mají odlišné sexuální a genderové role, které se navzájem doplňují.⁴⁵

Páry, které mají odlišný etnický původ, bývají v posledních letech více k vidění. V takovém vztahu se mohou partneři navzájem obohatit o různé zvyky, informace a tradice svého protějšku. Odlišný jazyk většinou nebývá problém – partneři mohou najít jeden společný jazyk (obvykle jím bývá angličtina) a tím hovořit. Ovšem i to může být při delším partnerském vztahu pro někoho únavné. Pokud se navíc jeden z partnerů stěhuje mimo svou rodnou vlast, opouští rodinu a přátele, a i to pro něj může být značně náročné.⁴⁶

⁴³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*, cit. d.

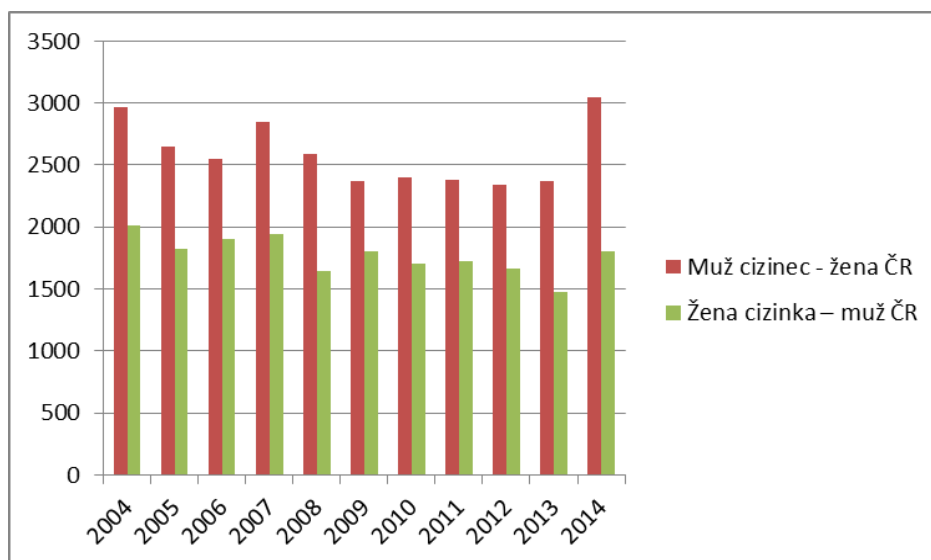
⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ ŠMOLKA, Petr. *Výběr partnera: [pro nezadané i zadané]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005.

⁴⁶ VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Průvodce partnerským vztahem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008.

Zjistit, kolik smíšených párů se na našem území nachází, není možné. Jediným způsobem, kterým lze alespoň přibližně sledovat počet smíšených vztahů je skrze uzavíraná smíšená manželství. Ta totiž bývají logickým vyústěním právě dlouhodobých spokojených vztahů. Na prvním grafu je vidět, kolik bylo od roku 2004 celkově uzavřeno sňatků mezi Čechy/Češkami a cizinci různých národností. Druhý graf pak ukazuje, kolik bylo celkově uzavřeno sňatků Čechů/Češek s Vietnamci a Vietnamkami. Je ovšem třeba mít na paměti, že tyto počty nezahrnují nelegální migranty, osoby, které již získaly české státní občanství, nebo potomky migrantů, kteří mohou být občany ČR po jednom z rodičů.⁴⁷

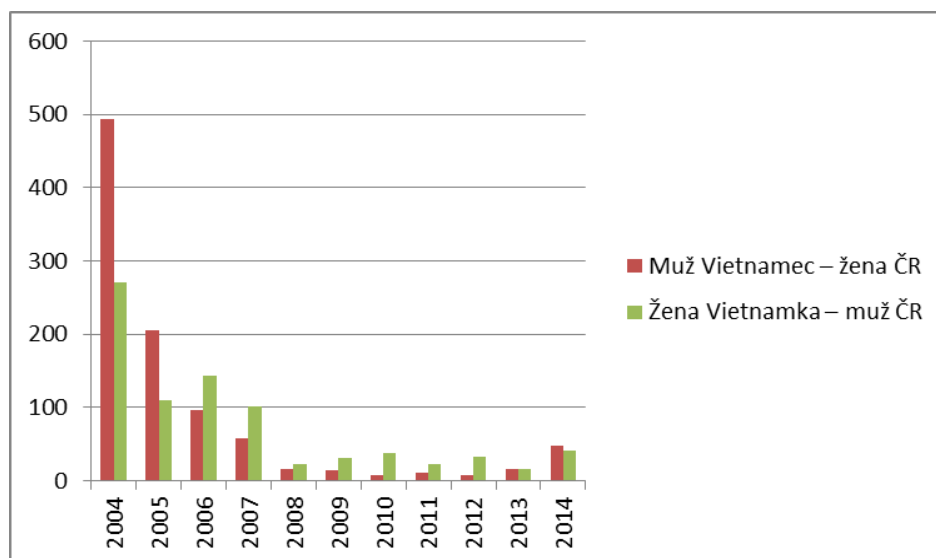
Graf č. 1: Počet uzavřených sňatků Čechů/Češek s cizinci v letech 2004 - 2014⁴⁸

⁴⁷ Pokud by byla evidována etnicita, počet smíšených manželství by byl pravděpodobně mnohem větší.

⁴⁸ Vlastní zpracování dle dat ČSÚ: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografické události cizinců v letech 1996 - 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29682397/c08R81_2014.pdf/ca5a886f-339f-4fac-8da5-1e47e713024a?version=1.0.

Graf č. 2: Počet uzavřených sňatků Čechů/Češek s Vietnamkami/Vietnamci v letech 2004 - 2014⁴⁹

⁴⁹ Vlastní zpracování dle dat ČSÚ: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sňatky cizinců v ČR podle vybraných státních občanství - vývoj v letech 1995 - 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29682397/c08R83_2014.pdf/de931ac7-5734-49d7-962d-3c831b963266?version=1.0.

2 VIETNAM A VIETNAMSKÁ KULTURA

2.1 Stručný historický nástin Vietnamského státu

Za zakladatele prvního vietnamského státu Van Lang je považována legendární dynastie Hong Bang, jejíž původ je opředen legendami. Vietnam byl téměř po celé první tisíciletí našeho letopočtu pod čínskou nadvládou, což vedlo nejen k četným odbojům, ale také k vzájemnému obohacení. Čínský vliv provází jak vietnamskou historii, tak kulturu, systém hodnot a společenské zřízení. Z Číny také Vietnam přejal buddhismus, taoismus a konfuciánství – tři hlavní vietnamské náboženské směry.⁵⁰

Po vypuzení Číňanů ze země roku 938 se ve vládě vystřídalaly dynastie Ngo, Dinh a raná Le. Jejich vláda je charakterizována politickou nestabilitou a chaosem. Dynastie pozdní Ly přesunula sídlo hlavního města z dosavadního Hoa Lu do dnešní Hanoje a společně s dynastií Tran tvořila dlouhé dějinné období Ly-Tran (1009-1400). Ve 13. století zaútočili na Dai Viet třikrát Mongolové, kterým se dokonce podařilo dobít hlavní město, nakonec však byli zahánáni za hranice.⁵¹

V roce 1400 krátce vládu uzurpovala dynastie Ho. Roku 1407 se vláda vrátila opět do rukou dynastie Tran, během jejíž vlády se Vietnam stal jednou z čínských provincií dynastie Ming. Obyvatelům byly vnucovány čínské zvyky a zakázány byly věci jako žvýkání betele a lakování zubů na černo. Obyvatelstvo s politikou Mingů nesouhlasilo, což vedlo ke vzpourám. Roku 1428 vyhnal Le Loi Mingy ze země a jím začínající dynastie Pozdní Le vládla až do roku 1804.⁵²

Od poloviny 19. století se ve Vietnamu a celé Indočíně usazovali Francouzi, kteří z regionu vytvořili kolonii. Koloniální období trvalo až do začátku druhé světové války, kdy byl Vietnam obsazen Japonskem. V srpnu 1945 došlo k ukončení války v Indočíně a kapitulaci Japonska, druhého září 1945 pak proběhlo vyhlášení nezávislosti Vietnamu a vyhlášení Vietnamské demokratické republiky prezidentem Ho Či Minem. Do roku 1945 ve Vietnamu také formálně vládla dynastie Nguyen, neměla ovšem žádnou faktickou moc.⁵³

Francie se nechtěla smířit se ztrátou své kolonie a tak v letech 1946 – 1954 vedl Vietnam opět válku proti francouzským kolonizátorům. Tato válka je známa jako Indočínská válka, nebo první válka ve Vietnamu. Francie byla poražena a roku 1954 byly podepsány Ženevské

⁵⁰ MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam.*, cit. d.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu.*, cit. d.

⁵³ Tamtéž.

dohody, které ukončily válečné operace v Indočíně a rozdělily Vietnam na Vietnamskou demokratickou republiku (sever) a Vietnamskou republiku (jih).⁵⁴

Klid netrval dlouho a roku 1963 vypukl mezi severem a jihem Vietnamu ozbrojený konflikt. Na stranu jihu se přidaly Spojené státy americké, zatímco Sovětský svaz a Čína pomáhali severu. I přes nárůst počtu amerických vojáků získávala převahu severovietnamská vojska a Viet Cong (jihovietnamští partyzáni). V Americe navíc narůstal odpor proti této válce a tak začala diplomatická jednání na ukončení konfliktu. Roku 1973 byly podepsány Pařížské dohody, které válku ve Vietnamu ukončily ze strany USA. Ve Vietnamu se ovšem bojovalo dál, jen bez účasti amerických vojsk. Boje skončily až v dubnu 1975, kdy došlo k obsazení Saigonu a jeho přejmenování na Ho Či Minovo město, čímž si komunisté podmanili Jižní Vietnam. Druhého července 1976 byla země sjednocena a vznikla Vietnamská socialistická republika (VSR).⁵⁵

Po konci války se Vietnam stal spojencem Sovětského svazu a navázal s ním hospodářskou spolupráci. Roku 1979 se stal členem Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) a v 80. letech 20. století na základě dohod mezi jednotlivými státy začali Vietnamci přijíždět do ostatních členských států RVHP jako dělníci, učni a praktikanti. V roce 1986 se konal VI. Sjezd Komunistické strany Vietnamu, na kterém se řešila špatná ekonomická situace Vietnamu a započaly reformy Doi Moi⁵⁶, neboli inovace. Roku 1989 zahájil Gorbačov nové ekonomické reformy ve Svazu sovětských socialistických republik (SSSR), které vedly ke snížení ekonomické pomoci Vietnamské socialistické republiky. Po rozpadu SSSR byl Vietnam nucen hledat partnery jinde.⁵⁷

V říjnu roku 1990 navázala Vietnamská socialistická republika diplomatické vztahy s Evropskou unií. O rok později Vietnam normalizoval své vztahy s Čínou. Roku 1994 bylo zrušeno americké obchodní embargo na Vietnam, které trvalo téměř 20 let. O rok později se Vietnam stal členem sdružení ASEAN⁵⁸, které zajistilo vietnamským výrobcům přístup na další trhy. Byly normalizovány vztahy s USA a došlo k obnově diplomatických styků. Roku 1999 se zlepšily vztahy mezi Čínou a VSR. Čína se tak stala hlavním obchodním partnerem Vietnamu. Dnes je Vietnam jednou ze čtyř posledních komunistických zemí.⁵⁹

⁵⁴ MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam.*, cit. d.

⁵⁵ HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu.*, cit. d.

⁵⁶ Jednalo se spíše o ekonomickou transformaci než o zásadní změny v politické či kulturní rovině.

⁵⁷ HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu.*, cit. d.

⁵⁸ Sdružení národů jihovýchodní Asie.

⁵⁹ HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu.*, cit. d.

2.2 Tradiční vietnamská rodina

Bez ohledu na zemi či kulturu je rodina v zásadě považována za základní jednotku společnosti. Má sice různé formy a specifika, ale i přes to je její role nezastupitelná. Vzhledem k tomu, že jeden můj informátor z každého páru pocházel vždy z vietnamské rodiny, zmiňuji některé tradiční znaky, které jsou spojovány právě s vietnamskou rodinou. Ta ve Vietnamu hraje velmi významnou roli. Vietnamská rodina je obvykle mnohem širší, než ta česká – za blízké příslušníky rodiny bývají považováni i všichni bratrance a sestřenice. Příbuzní jsou spolu ve větším kontaktu a s touto tradicí pokračují i u nás.

Charakter tradičního vietnamského rodinného systému byl formován řadou kulturních tradic, z nichž nejvýznamnější je zřejmě konfucianství, které vyzdvihuje důležitost mezilidských vztahů.⁶⁰ Konfucianismus vymezuje pět základních mezilidských vztahů, z nichž zdůrazňuje tři, které se odehrávají v rodině. Jde o vztah mezi otcem a synem, manželem a manželkou, mladším a starším bratrem, dvěma přáteli, a mezi panovníkem a poddaným. „Rodina byla přirozeným prostředím pro morální výchovu a mostem mezi jednotlivcem a společností.“⁶¹

Tradiční vietnamská rodina mohla být polygynní až do roku 1945. Muži tak bylo umožněno mít více než jen jednu ženu. Toho využívali zejména bohatí, mocní a starší muži, jelikož mít více manželek bylo finančně nákladné. Manželství se neuzavíralo z romantické lásky, ale za účelem zplození mužského potomka, který by pokračoval v rodové linii. Tradiční vietnamská rodina byla patriarchální, což znamená, že veškerou moc měl v rukách muž - otec. Rodina byla patrilinéární, tudíž se dědilo v mužské linii a děti nesly jméno otce. Nově vznikající rodiny byly neolokální, občasnou výjimku tvořil nejstarší syn s manželkou, kteří zůstávali v mužově rodném domě, aby se starali o rodiče a pokračovali v uctívání předků.⁶²

Kult předků byl jedním z nejtrvalejších odkazů konfucianismu ve Vietnamu, byl téměř všeobecně praktikovaný a ovlivňoval rodinu a postavení jejích členů. Existovalo přesvědčení, že po smrti určité „důležité životní principy“ přežívají a berou na sebe podobu duchů předků. O ty je pak třeba řádně pečovat. Pokud potomci zanedbávají péči o své předky a neplní své povinnosti, mohou duchové potrestat je i jejich rodiny.⁶³ Ve vietnamské

⁶⁰ KIBRIA, Nazli. *Family tightrope: the changing lives of Vietnamese Americans*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, c1993.

⁶¹ HOUBLER, Thomas a Dorothy HOUBLER. *Konfucianismus*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997, str. 12.

⁶² STRAŠÁKOVÁ, Mária. Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině (v období od 10. do 19. století). In: *Klub Hanoi* [online]. Praha, 2003 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf>.

⁶³ KIBRIA, Nazli. *Family tightrope: the changing lives of Vietnamese Americans*, cit. d.

rodině tedy není běžné, aby se syn v osmnácti letech osamostatnil a odešel od rodiny. Tímto silným rodinným poutem se vietnamská menšina odlišuje od typického evropského modelu života.

I když konfucianismus formuje základní parametry vietnamského příbuzenského systému, nedeterminuje ho úplně. Jak tvrdí Kibria, Hy Van Luong přišel s myšlenkou, že spolu s konfuciánským modelem příbuzenství existuje „alternativní, koexistující a propletený model pro příbuzenské vztahy ve vietnamském sociokulturním systému.“⁶⁴ Přítomnost tohoto modelu je patrná v mnoha způsobech, v nichž se vietnamské příbuzenství liší od předepsaných konfuciánských struktur. Tento alternativní model zahrnuje bilaterální a vzdálené příbuzné a je obecně méně přísný a mužsky dominantní než konfuciánský model. Na rozdíl od toho, co by se dalo očekávat vzhledem k oficiální konfuciánské ideologii, vietnamské ženy stále udržují po svatbě spojení s jejich výchozí rodinou a účastní se jejich rituálů a aktivit. Ženy ve Vietnamu také měly, oproti ženám v Číně, práva k dědictví po otci, což sloužilo dále k posílení ženských vazeb na jejich původní rodiny. Toto privilegium jim bylo v 19. století odebráno na základě zákoníku Gia Long. Přítomnost těchto různorodých tradic dala tradičnímu vietnamskému příbuzenskému systému adaptabilní vlastnost.⁶⁵

Nejčastějším typem rodiny ve Vietnamu je rodina rozšířená, to znamená, že v domě žijí kromě manželů a jejich dětí ještě nějakí další příbuzní. Značně rozšířené rodiny měly především majetnější vrstvy, u chudých rolníků bychom našli spíše menší rodiny. Mezi dětmi byli preferovanější synové, ovšem i narození dcery bylo důvodem k radosti a ve Vietnamu nedocházelo k infanticidě dívek, jako tomu bylo například v Číně. Syn byl preferován, jelikož zůstával doma a staral se o své rodiče a kult předků, zatímco dívka sňatkem přecházela do rodiny manžela. Manžela či manželku dětem vybírala rodina, a pokud s výběrem nesouhlasili, jediným řešením bylo opustit rodinu. To ovšem bývalo vnímáno jako neúcta a nevděčnost k rodině. Rodina se ve sňatecích takto aktivně angažovala zejména proto, že chtěla zajistit potomky, kteří by se starali o rodinný kult. Při výběru partnera se hledělo nejen na bohatství, ale také na sociální status rodiny – snoubenci většinou museli pocházet ze stejné společenské vrstvy.⁶⁶

Většina vietnamských migrantů má v České republice nějakého příbuzného, se kterým

⁶⁴ KIBRIA, Nazli. *Family tightrope: the changing lives of Vietnamese Americans*, cit. d., str. 44.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ STRAŠÁKOVÁ, Mária. Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině (v období od 10. do 19. století). In: *Klub Hanoi* [online]. Praha, 2003 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf>.

se pravidelně navštěvuje. Ve Vietnamu ovšem mívají další část rodiny, které posílají pravidelně část svých výdělků. Ve většině vietnamských domovů nalezneme oltář, na který se kladou dary zemřelým příbuzným. Jako dary slouží různé pokrmy, jako například rýže, kandované ovoce, vařené kuřecí maso či ovoce, které lze po určité době vzít zpět a sníst, ale také falešné peníze. Vietnamci jsou k sobě navzájem mnohem otevřenější než Češi a jejich vztahy jsou užší. Je zcela běžné, že se mezi sebou často navštěvují, půjčují si koření, sdělují si klepy a povídají si.⁶⁷ Vietnamci si vzájemně pomáhají, podporují se a starají se o nemocné nebo starší členy. Nestává se tedy, že by například starší členové rodiny skončili v domovech důchodců, zpravidla se o ně starají ostatní příbuzní.

2.3 Vzdělávání ve Vietnamu

Jedním ze specifických znaků Vietnamců a Vietnamek ve Vietnamu je vzdělání, které je považováno za velmi důležité a významnou hodnotou je také pro Vietnamce žijící u nás. Mezi většinou manuálně pracujícími Vietnamci totiž mnohdy panuje představa, že člověk, který má dobré vzdělání, bude dostávat spoustu peněz prakticky za nic.

Školství je ve Vietnamu organizováno odlišně, než je tomu v České republice. Ve třídě bývá obvykle mnohem více žáků, než tomu bývá u nás. Někdy se setkáváme se třídou, kde je až 50 žáků. Také známkování je úplně jiné. Ve Vietnamu se hodnotí od jedničky do desítky, kdy desítka je považována za nejlepší. Dalším rozdílem jsou uniformy, které bývají ve Vietnamu běžné.⁶⁸

Ve Vietnamu děti nastupují na základní školu v šesti letech, stejně jako u nás. Povinná školní docházka trvá pouze do páté třídy, tedy do jedenácti let věku dítěte. Na konci děti skládají zkoušku, a pokud uspějí, obdrží certifikát. Poté mohou pokračovat ve studiu a dosáhnout nižšího středoškolského vzdělání. To odpovídá našemu druhému stupni základní školy, tedy šesté až deváté třídě. Po absolvování děti opět skládají zkoušku. Dále mohou pokračovat se studiem na druhém stupni střední školy (desátá až dvanáctá třída). Ten děti navštěvují od patnácti let a studují ho tři roky. Studovat mohou na školách s obecným zaměřením, ale také na středních odborných školách a středních odborných učilištích. Když děti absolvují dvanáct tříd, skládají maturitní zkoušku. Pokud zkoušku úspěšně složí a absolvují přijímací zkoušky, mohou začít studovat buď bakalářské

⁶⁷ ANH, Hai. Typická vietnamská rodina. In: *Viet.cz* [online]. 2011 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.viet.cz/clanky/16-typicka-vietnamska-rodina>.

⁶⁸ TRAN THU, Trang. Žáci z Modřan se dověděli, jak se učí ve vietnamské škole. In: *Novinky.cz* [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/praha/2492-8194-zaci-z-modran-se-dovedeli-jak-se-uci-ve-vietnamske-skole.html>.

studium, které je chápáno jako studium na vyšší odborné škole, nebo magisterské studium, které je vnímáno jako studium na škole vysoké.⁶⁹

Rodiče ve Vietnamu kladou na vzdělání velký důraz a tak se všichni žáci snaží být nejlepší. I přes to však existuje poměrně velké procento dětí, které ukončí školu z ekonomických důvodů po povinné pětileté docházce. Studium je totiž pro rodiče velice finančně náročné, a ačkoli je školství financováno ze státního rozpočtu, rodiče musí platit různé poplatky, doučování a dojíždění do školy. Zatímco v České republice se většinou pilní studenti stávají terčem posměchu, ve Vietnamu tomu tak není. Ve Vietnamu často žáci navštěvují různá doučování, která nejsou určena pouze pro slabší žáky. Jedná se o jakési učení navíc, jelikož mezi dětmi panuje velká rivalita a rodiče se snaží, aby jejich potomci byli nejlepší.

2.4 Tradiční vietnamské svátky

Nejznámějším a nejvýznamnějším svátkem pro Vietnamce je lunární Nový rok neboli „Tet Nguyen Dan“. Tento svátek je ve znamení klidu, míru a pohody a je pro Vietnamce stejně důležitý, jako pro Čechy Vánoce. Jedná se o pohyblivý svátek, který se slaví mezi 21. lednem a 20. únorem. Symbolem je stromek kumkvat⁷⁰, jehož větve se mnohdy zdobí a který má odhánět zlé duchy. Na severu Vietnamu se také někdy používají větve broskvoní, na jihu pak meruněk. Během tohoto svátku se rodiny často navštěvují a mnoho Vietnamců z České republiky se vrací za rodinou do Vietnamu. Přesně ve dvanáct hodin musí být Vietnamci doma. Do nového roku by měl člověk vstoupit očištěn a to jak tělesně, tak duševně. V tento den si taky Vietnamci připočítávají jeden rok ke svému věku a je pro ně dnem narozenin. Dle tradice je velmi důležité, kdo po novém roce vstoupí jako první do domu.⁷¹ Podle toho se odvíjí, zda rodina bude v následujícím roce šťastná či nikoli. Rodiny si proto zvou na návštěvu především majetné, zdravé a inteligentní muže. Naopak nepříliš vítanými hosty jsou neprovdané ženy, nemocní či osoby, kterým v uplynulém roce zemřel někdo z příbuzných. V rodině se připravuje tradiční slavnostní jídlo zvané Bánh chung, což je závitky v banánových listech s rýží a vepřovým masem. Dále se konzumuje také kandované ovoce a zelenina nebo maso v rosolu. Ve Vietnamu

⁶⁹ THI PHUONG HIEN, Phung. Poznámky a komentáře k výchově a vzdělávání ve Vietnamu - tradice a současnost. In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 129- 140.

⁷⁰ Stále zelený keř nebo zhruba tři metry vysoký strom, jehož plody jsou podobné malým pomerančům.

⁷¹ S touto tradicí jsem se setkala také u některých mých vietnamských informátorek.

se neobdarovává pouze rodina, ale dary se nosí také výše postaveným osobám – například žáci učitelům. Dětem se dávají dárky nejčastěji v podobě peněz.⁷²

Důležitým svátkem ve Vietnamu je také sedmý den sedmého měsíce podle lunárního kalendáře, který lze chápat jako „vietnamské dušičky“. Vietnamci věří, že se v tento den duše zemřelých vrací na zem, a tak jim obětují jídlo a další dary, aby došly klidu. Zvykem bývá také pálení různých papírových předmětů, které mohou zesnulí potřebovat. V pagodách se slouží modlitby, v domácnostech se obětuje na rodinných oltářích.⁷³

Významným rodinným svátkem je „Trung Thu“, který je určen především dětem. Slaví se patnáctý den osmého lunárního měsíce a během něj se pořádají lampionové průvody, tančí se a zpívá. Obvykle se pečou sladkosti ve tvaru měsíce, které jsou vyrobeny z rýže a plněné lotosovými semínky a podává se také ovoce a oříšky.⁷⁴

K dalším významným svátkům patří svátek „Buddhova narození, osvícení a smrti“, který připadá na osmý den čtvrtého měsíce podle lunárního kalendáře. Během něj probíhají oslavy v budhistických chrámech a pořádají se různá procesí. Dále se ve Vietnamu slaví pátého dne v pátém lunárním měsíci svátek „Doan Ngo“ neboli letní slunovrat, který je symbolickým zahájením léta. Vietnamci přinášejí oběti duchům a bohům, kteří by je měli ochránit před letními epidemiemi.⁷⁵

Ve Vietnamu nebývalo zvykem slavit narozeniny, i když dnešní mladí Vietnamci je slaví. Naopak se vzpomíná výročí úmrtí rodičů, případně prarodičů. V den výročí jejich úmrtí se pálí vonné tyčinky či papírové předměty a na oltář se dávají obětiny. Členové rodiny se k předkům modlí a prosí je o požehnání a ochranu.⁷⁶

2.5 Náboženství

Co se týče víry, nalezneme ve Vietnamu hned několik náboženství, která od sebe nejsou tak striktně oddělena, jak jsme zvyklí v Evropě. Naopak se mnohdy navzájem prolínají. Duchovní život ve Vietnamu byl formován filosoficko - náboženskými systémy, ke kterým patří buddhismus, taoismus a konfucianismus. Velkou roli hraje také vietnamský animismus, totemismus a kult předků. Vietnamci věří v nadpřirozený svět, který doplňuje ten reálný, a v různé nadpřirozené bytosti, duchy a duše, kteří ovlivňují jejich život.

⁷² PECHOVÁ, Eva. Vietnamské tradiční svátky a oslavy. In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 56-66.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

Buddhismus je učení o milosrdenství a spasení pro všechno živé, který vychází ze života a myslí Siddhárthy Gautamy, známého jako Buddha. Ve Vietnamu převládá především Mahájánový buddhismus, který nabízí spasení od utrpení prostřednictvím soucitu a slitování. Buddhismus pracuje s myšlenkou nekonečného cyklu znovuzrození v „kole života“. V buddhismu existuje systém zvaný karma, podle kterého mohou lidské činy v průběhu života ovlivnit osud po znovuzrození. Pokud se stoupenci buddhismu řídili určitou doktrínou, mohli dosáhnout nirvány (osvícení).⁷⁷

Pro konfucianismus jsou důležitými hodnotami etika, humanita a láska. Někdy bývá chápán spíše jako životní filosofie, než jako náboženství, za což může i fakt, že se konfucianismus příliš nezabývá tím, co bude po smrti. Jeho zakladatel, mudrc Konfucius, který žil v letech 551 – 479 př. n. l., zastával myšlenku, že by lidé měli žít v harmonii s přírodou i jeden s druhým. K tomu měl napomoci systém mezilidských vztahů a dobré vlády. Mimo to se konfucianismus věnoval otázkám rodiny, která je vnímána jako primární společenská jednotka. Hlavním lidským úsilím by měla být snaha stát se prospěšným.⁷⁸

Taoismus vznikl jako myšlenkový směr v 6. století před naším letopočtem, kořeny taoistického myšlení ovšem sahají mnohem dál. Za zakladatele taoismu je považován Lao - c', kterému bývá přisuzováno také napsání díla Tao-te-t'ing – základního díla taoistické literatury. Dle taoismu by každý člověk měl nalézt a sledovat vlastní cestu neboli „tao“. Ideálem taoismu je jednoduchost, návrat k přirozenosti a dosažení harmonie. Taoismus se snaží, obdobně jako buddhismus a konfucianství, poskytnout člověku návod k morálnímu životu a pokouší se objasnit postavení člověka ve světě. Taoisté nevěří v posmrtný život ani v reinkarnaci, jako například buddhisté, v centru pozornosti taoistů je život tady a teď.⁷⁹

Kult uctívání předků je ve Vietnamu velice rozšířený. Vietnamci jsou přesvědčeni, že lidská bytost se skládá z těla a duše, a po smrti se jejich duše přidá k duším všech zemřelých předků v nadpřirozeném světě. Vietnamci jsou přesvědčeni, že tyto duše také mají potřeby jako je potřeba jídla, ošacení a dokonce peněz. Rodina předků každý den zapaluje vonné tyčinky a vyměňuje některé obětiny jako je například miska s rýží či vodou. Den výročí úmrtí předka bývá obvykle pro Vietnamce stejně důležitý, jako pro nás narozeniny. V takovýto den se na oltář dávají jen nejvybranější pokrmy a nápoje, obvykle

⁷⁷ HOOBLER, Thomas a Dorothy HOOBLER. *Konfucianismus.*, cit. d.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ HARTZ, Paula R. *Taoismus*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. Světová náboženství (NLN, Lidové noviny).

ty, které předek preferoval, falešné peníze a také papírové oblečení. Pokud je o duše dobře postaráno, předci zajistí rodině blaho, dostatek financí i zdraví.⁸⁰

Kromě výše zmiňovaných náboženství se Vietnamu můžeme setkat také s katolickou vírou, která má kolem osmi milionů stoupců. Vietnam je tak druhou zemí jihovýchodní Asie, hned po Filipínách, která má nejvyšší procentuální zastoupení katolíků. Na území Vietnamu se vyskytuje také islámské náboženství, především u etnických Khmerů a Čamů. Dále se na území Vietnamu můžeme setkat s hinduismem či synkretickou církví Cao Dai.⁸¹

⁸⁰ PECHOVÁ, Eva. Vybraná božstva a kultury nadpřirozeného světa Vietnamců. In: *Klub Hanoi* [online]. 2003 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/pdf/peduchove.pdf>.

⁸¹ MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam.*, cit. d.

3 VIETNAMSKÁ KOMUNITA V ČR

3.1 Migrace Vietnamců na naše území

Migrace Vietnamců na území dnešní České republiky probíhala v několika vlnách. Vietnamci do tehdejšího Československa začali přicházet na přelomu 40. a 50. let 20. století. Hlavním důvodem vietnamské migrace byla především špatná poválečná situace Vietnamu, který se potýkal s chudobou a nezaměstnaností. Později Vietnamci migrovali také za účelem sloučení rodin. V Československu měli možnost získat kvalitní vzdělání a zajistit lepší ekonomickou situaci sobě i celé své rodině. Druhého února 1950 Československá republika jako čtvrtý stát navázala oficiální vztahy s Vietnamskou demokratickou republikou. První větší skupinu Vietnamců na našem území představovala skupina vietnamských dětí vojáků a válečných sirotků ve věku 6 – 13 let, z válkou postiženého Vietnamu roku 1956. Tyto děti byly umístěny do dětského domova v Chrastavě na Liberecku. Po ukončení války v Indočíně se většina z nich opět vrátila do Vietnamu. Na počátku 60. let 20. století se na základě mezistátních dohod začali na našem území vzdělávat Vietnamci na ekonomicky a technicky zaměřených vysokých školách. Až do roku 1975 byl ovšem počet Vietnamců na území českých zemí, stejně jako v jiných zemích východního bloku, poměrně nízký a čítal řádově několik set jedinců.⁸²

Po sjednocení obou částí Vietnamu v roce 1975 začala migrace Vietnamců do Česka výrazně stoupat. Zatímco hospodářská situace Vietnamu byla po válkách katastrofální a hrozila zde vysoká nezaměstnanost, v Československu byl naopak nedostatek pracovních sil. Roku 1979 se Vietnam stal členským státem RVHP a přiklonil se k sovětskému bloku. V této době migrace mezi jednotlivými státy probíhala na základě mezistátních dohod, které měly přesně stanovená pravidla. Od počátku 80. let 20. století tak do členských států RVHP, a tudíž i do tehdejšího Československa, přijížděli vietnamští dělníci, učni a praktikanti. Jednalo se o několikaleté pracovní a učební pobyty skupin stejně starých jedinců od 17 do 25 let, nejprve pouze mužů, později i žen. Ti žili většinou odděleně od většinového obyvatelstva a k dispozici měli tlumočníka a osobu, která jim zařizovala všechny potřebné formality na úřadech. Migranti navíc museli projít bezpečnostním školením, absolvovat jazykovou přípravu a zdravotní prohlídky. Vietnamci byli zaměstnáni především v textilním a potravinářském průmyslu, strojírenských a stavebnických

⁸² PETRÁŠ, René. Zahraniční pracovníci v komunistickém Československu a vznik vietnamské komunity. In: SCHEU, Harald Christian, Ednan ASLAN, Karolína BABICKÁ a Daniel BARTOŇ. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 135-138.

profesích a v zemědělství. Práci měli sjednanou na dobu od čtyř do sedmi let. Někdy ovšem podniky kvůli nedostatku pracovních sil žádaly o prodloužení doby pobytu pracovníků, čehož mnozí z nich využívali.⁸³

Po roce 1989 byly vypovězeny mezistátní dohody a Vietnamci tak byli nuceni k odchodu domů. Mnozí z nich se ovšem do Vietnamu, který se potácel v krizi, vracet nechtěli a tak vymýšleli různé varianty, jak se vyhnout návratu do VDR. Možnosti, které Vietnamci využívali, zahrnovaly žádost o azyl, emigraci do sousedních zemí nebo snahy o vyřízení živnostenského listu, který jim umožňoval získat legální pobyt.⁸⁴

Je třeba si uvědomit, že až do roku 1989 byla migrace zásadně organizovaná a podléhala mezivládním dohodám mezi oběma zeměmi. O dobrovolné migraci Vietnamců lze hovořit až od 90. let 20. století. V této době dochází k migraci za účelem sloučení rodin, ale také k návratové migraci těch, kteří již v minulosti na území Československa pobývali. Po roce 1993 přicházeli také vietnamští migranti z Německa, kteří byli k jeho opuštění motivováni finanční odměnou. Nově také přijížděla řada vietnamských migrantů, kteří neměli s ČR žádné zkušenosti a přijížděli s vidinou dobrého ekonomického výdělků. Na naše území se tak začali dostávat vietnamští migranti, kteří neměli dostatečnou jazykovou, kulturní a sociální výbavu. Mnohdy také neměli jistou práci či ubytování. Snadno se tak mohli dostat na okraj společnosti a k nelegálním kriminálním činnostem. Měli tudíž i nižší potenciál integrace do naší společnosti.⁸⁵

Velký nárůst nepřipravených vietnamských migrantů začala vnímat jako problém také již etablovaná vietnamská menšina v Čechách. Měli strach, že vzhledem k tomu, že noví imigranti nebyli připraveni na evropský život, by se mohla ze strany obyvatel České republiky zvýšit xenofobie a nesnášenlivost i proti těm Vietnamcům, kteří již na našem území žijí delší dobu. Proto v zimě roku 2008 sepsali zástupci významných vietnamských organizací otevřený dopis vládě, čímž chtěli upozornit na tuto krizovou situaci. Pro již etablovanou vietnamskou menšinu toto byla značně složitá situace, jelikož na jednu stranu se novým migrantům, s nimiž soucítili, snažili pomoci, na druhou stranu si ovšem nechtěli nechat zkažit dobrou pověst, kterou v České republice měli.⁸⁶

⁸³ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014. Studie (Sociologické nakladatelství).

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR* [online]. Praha, 2003 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2006/SPP416/um/2646404/adaptace_vietnamskeho_etnika_v_CR.pdf.

⁸⁶ MARTINKOVÁ, Šárka a Eva PECHOVÁ. *Vietnamská komunita v ČR*. In: SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 210-218.

Dle českého statistického úřadu jsou Vietnamci s počtem 56 666⁸⁷ osob třetí největší národnostní menšinou v České republice.⁸⁸ Nejvíce jich žije v Praze, kde se jejich počet blíží k 11 000 a dále v Ústeckém, Karlovarském a Středočeském kraji. Je třeba si uvědomit, že tato data nezahrnují migranty, kteří nemají oprávnění k pobytu a jsou na našem území nelegálně. Počet obyvatel s vietnamským původem by byl daleko vyšší, pokud bychom zohlednili i ty Vietnamce, kteří již získali české státní občanství. V databázích navíc nejsou zahrnuti potomci vietnamských migrantů, kteří již mohou být Čechy po jednom z rodičů, jenž je Čechem nebo Vietnamcem s českou státní příslušností. Přesný počet obyvatel s vietnamským původem na území České republiky není tedy znám, některé odhady však hovoří až o 100 000.⁸⁹

Oficiální národnostní menšinou byli Vietnamci uznáni až v roce 2013 po letech snažení. Pojem národnostní menšiny vymezuje zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, který ji definuje jako „společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“⁹⁰ Za příslušníka národnostní menšiny lze považovat občana České republiky, „který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“⁹¹ Oficiální uznání Vietnamců jako národnostní menšiny jim umožňuje rozvíjet jejich svébytnou kulturu a tradice. Navíc mohou využívat svůj jazyk při komunikaci s úřady, před soudem a mají právo na vzdělání ve svém jazyku.⁹²

⁸⁷ K 31. prosinci 2014.

⁸⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v ČR - včetně azylantů: Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a občanství k 31. 12. 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/1412_c01t14.pdf/3f5fc3fb-37ff-4dd7-9c62-a45dd1134d26?version=1.0.

⁸⁹ ČT24. *Chceme být uznanou menšinou, volají Vietnamci* [online]. 2012 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1134288-chceme-byt-uznanou-mensinou-volaji-vietnamci>.

⁹⁰ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů* [online]. Praha, 2001 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/vladni-dokumenty/zakon_novela_mensiny.pdf.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Ryze vietnamská škola na území ČR zatím neexistuje, jelikož o ni není dostatečný zájem. Rodiče vietnamských dětí si přejí, aby jejich děti od útlého věku navštěvovaly české školky a školy, kde se učí český jazyk.

3.2 Charakteristika vietnamské komunity u nás

O Vietnamcích, kteří žijí na našem území, se většinou mluví jako o vietnamské komunitě. Vietnamci ale netvoří zcela homogenní celek. Jedná se o společenství, které se vyvíjí a diferencuje. Společným znakem pro tyto migranty je jejich země původu a jazyk. Vietnamskou společnost v České republice lze rozlišovat na základě pěti mechanismů.⁹³

Prvním důležitým mechanismem vnitřní diferenciací je rodina a rodinné vazby. Velká část Vietnamců má v Česku nějaké příbuzné, se kterými jsou v kontaktu a navštěvují se. Jakýkoli i vzdálený příbuzný bývá pro Vietnamce příslibem jistého zázemí, jelikož podle tradic a zvyklostí je jim povinen poskytnout útočiště.⁹⁴

Druhým důležitým faktorem je historicko-politicko-ekonomický kontext. U některých migrantů je důležitá také příslušnost k migrační kohortě.⁹⁵ Veliká sounáležitost předrevolučních kohort byla dána tím, že téměř žádný z migrantů neměl na území Československa příbuzné. Oporu tak hledali u jiných Vietnamců, kteří již na území dnešní České republiky žili. Vznikaly tak přátelské vztahy, které postupně nabývaly podobu téměř vztahů rodinných a mnohdy přetrvávají dodnes. Tito migranti zdůrazňují svůj vztah k české kultuře, kuchyni a výchově dětí, která je liberálnější než u vietnamských migrantů, kteří na naše území přicházeli od konce 90. let. Navíc mají tito předrevoluční migranti liberálnější postoj k partnerství jejich potomků s Čechy.⁹⁶

Třetím významným mechanismem vnitřní diferenciací vietnamské komunity je příslušnost k migrační generaci. Do první generace řadíme osoby, které na naše území přišly v dospělosti. K jedenapůlté generaci řadíme ty migranty, kteří přišli ve věku 6 – 12 let, tedy v době povinné školní docházky. Vietnamské děti, které přišly do věku pěti let či se na našem území narodily, pak řadíme ke druhé generaci. „Věk v době příchodu ovlivňuje především jazykovou výbavu, podobu vztahů a interakcí s českou majoritou a vazby na zemi předků a vnímání vietnamské komunity, kultury a tradice.“⁹⁷

Dalším, v pořadí čtvrtým faktorem, který má vliv na rozlišení v rámci vietnamské komunity, je v některých případech také socioekonomický status a vzdělání. Někteří vietnamští rodiče zastávají názor, že partneři by měli být stejně vzdělaní, jinak si nemohu

⁹³ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence.*, cit. d.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ Kohorta je soubor osob, u kterých došlo v daném roce ke stejné demografické události, v tomto případě k migraci do České republiky.

⁹⁶ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence.*, cit. d.

⁹⁷ Tamtéž, str. 91.

rozumět, a proto taková partnerství nepodporují. Také socioekonomický status může představovat bariéru. Stává se, že se do vztahů dětí promítají vztahy rodičů.⁹⁸

Pátým faktorem vnitřní diferenciací je provincie původu. Podle provincie původu vznikají v České republice různé spolky, které lidi z dané provincie sdružují a případně poskytují pomoc potřebným. Jedná se ovšem spíše o jakýsi krizový přístup, než o dlouhodobou podporu.⁹⁹

Z jiného úhlu pohledu a to z hlediska hierarchického uspořádání vietnamské komunity lze Vietnamce v Čechách dělit na starousedlíky, obchodníky a prodejce, a nově příchozí migranty. Starousedlíci, kteří jsou nejvýše, bývají nazýváni „xu moc“ („xu“ označuje české Vietnamce a „moc“ znamená starý, plesnivý), přišli za socialismu nebo na počátku 90. let 20. století a jsou poměrně začleněni do zdejších struktur. Střední třídu vietnamské komunity tvoří obchodníci a prodejci, kteří mají své vlastní obchody a jejich děti mnohdy již od mala studují na českých školách. Ty poté přejímají naše zvyky a chování a vzdalují se vietnamským tradicím. Nejnižší vrstvu vietnamské sociální hierarchie pak tvoří nově příchozí migranti, což mohou být jak dospělí rodinní příbuzní starousedlíků, tak noví pracovní migranti. Ti přicházejí na naše území v dospělosti od roku 2000. Většinou pracují jako běžní prodavači na tržišťích, číšníci či kuchaři v asijských restauracích nebo jako dělníci na stavbách.¹⁰⁰

3.3 Specifika integrace Vietnamců do české společnosti

Úspěšnou integraci migranta v novém prostředí mnohdy ztěžují různé interkulturní bariéry. V případě vietnamských migrantů bývá jednou z prvních překážek velká odlišnost jazyků, která může být pro některé jedince nepřekonatelná. Takové osoby musejí často využívat služeb tlumočnicků a většinou bývají celkově odkázány na pomoc vlastní komunity, což vede k uzavírání komunity a nižšímu potenciálu integrace.¹⁰¹ Dále mezi interkulturní bariéry můžeme zařadit odlišné komunikační styly, které mohou mít za následek různá nedorozumění. U Čechů a Vietnamců je to například odlišný význam úsměvu, který Češi chápou jako projev radosti, někdy také posměchu a Vietnamci jím mnohdy vyjadřují

⁹⁸ FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence.*, cit. d.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ MARTINKOVÁ, Šárka a Eva PECHOVÁ. *Vietnamská komunita v ČR.*, cit. d.

¹⁰¹ KOCOUREK, Jiří. *Vietnamci v ČR.* In: LEONTIYEVA, Yana, Petra EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Tomáš HIRT, Marek JAKOUBEK, Jiří KOCOUREK a Lucia PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů: (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové).* Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, s. 46-62.

omluvu, rozpaky či nejistotu.¹⁰²

Určitou překážkou, která bránila prvním Vietnamcům u nás v rychlé a úspěšné integraci, byl také jejich silný vztah k původní vlasti. Mnozí z nich se domnívali, že u nás rychle zbohatnou a po čase se vrátí zpět do Vietnamu. Jejich hlavním cílem tudíž nebyla úspěšná integrace do většinové společnosti, ale především zlepšení ekonomické situace. Proto v českém prostředí žili v jakémsi provizoriu a dočasnosti a o integraci a všeobecně o českou společnost projevovali jen malý zájem. Jejich ekonomický sen se ovšem naplnil jen výjimečně a tak mnozí z nich zůstali v České republice déle, než původně zamýšleli. Právě díky tomuto dlouhodobému pobytu a především díky dětem, které se první generaci migrantů na našem území narodily, začal vzrůstat jejich zájem nejen o integraci, ale také o všeobecné dění v ČR.¹⁰³

Vliv na integraci Vietnamců může mít mimo jiné také fakt, že rodina je pro ně velmi důležitou hodnotou. Vietnamci, kteří se příliš soustředí na utužování vztahů v rodině, mohou opomíjet důležitost vztahů s veřejností a majoritní společností, což jejich úspěšnou integraci komplikuje.¹⁰⁴

Další překážkou, na kterou mohou nově příchozí vietnamští migranti v České republice narazit, je neznalost našich zákonů a všeobecně fungování různých systémů a institucí. To může vést ke kriminalitě migrantů, což opět snižuje potenciál jejich úspěšné integrace. Mnozí nově příchozí migranti navíc mívají velmi malé povědomí nebo zkreslené představy o České republice, což úspěšnému začlenění do společnosti také příliš nepomáhá. Bariéry ovšem nebývají jen na straně minority, ale mnohdy také na straně majority, v podobě neznalosti, uzavřenosti či xenofobie.¹⁰⁵

Naopak faktorem, který integraci Vietnamců usnadňuje a urychluje, je například narození potomků vietnamských migrantů v ČR, kteří již nemají tak silný vztah ke své zemi původu. Tito příslušníci druhé generace ovládají český jazyk, navštěvují české školy a instituce, mají české přátele a někdy navazují partnerské a manželské vztahy s Čechy, což podporuje jejich úspěšné začlenění do většinové společnosti.¹⁰⁶

¹⁰² KOCOUREK, Jiří. Vietnamci v současné ČR. In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 102-117.

¹⁰³ KOCOUREK, Jiří. Vietnamci v ČR., cit. d.

¹⁰⁴ KOCOUREK, Jiří. Vietnamci v současné ČR., cit. d.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ Tamtéž.

3.4 Vzdělávání Vietnamců a Vietnamek v ČR

Vzhledem k tomu, že Vietnamci jsou třetí nejpočetnější národnostní menšinou na našem území, je pochopitelné, že tvoří poměrně významnou část cizinců v českých školách a školách. Tyto instituce se tak stávají důležitým integračním prvkem, díky kterému se vietnamské děti mohou více přibližovat české společnosti.

Na základních školách bývají Vietnamci často hodnoceni jako velmi nadaní žáci a tak bychom mohli předpokládat, že jich najdeme velké množství také na vysokých školách. Tak tomu ovšem není. Vliv na to má fakt, že vietnamské děti se díky evropským vlivům, ve kterých vyrůstají, stále více připodobňují českým dětem, a to včetně špatných návyků. Mnozí mladí Vietnamci a Vietnanky také nenastupují na vysoké školy proto, že musí ekonomicky podporovat své rodiče. Navíc i vystudování a vzdělání Vietnamci a Vietnanky mají mnohdy problém najít v České republice pracovní uplatnění v nějakém lukrativním oboru a často tak končí u stejné práce, jakou měli jejich rodiče, nebo působí na pozicích, které souvisí s vietnamskou menšinou. I přes tato negativní fakta se však počet Vietnamců a Vietnamek na vysokých školách v České republice rok od roku zvyšuje.¹⁰⁷

Dle Českého statistického úřadu v roce 2014/15 navštěvovalo mateřské školy 7214 dětí cizinců, z nichž většinu tvořili Vietnamci (25,8 %).¹⁰⁸ Takto velké procento Vietnamců v mateřských školách si vysvětlují zejména tím, že rodiče, kteří mnohdy mluví česky jen poskrovnu, chtějí, aby jejich děti přišly do kontaktu s českým jazykem co nejdříve.

Na základních školách bylo ve stejném školním roce 16 477 cizinců, což tvořilo 1,9 % všech žáků základních škol. Vietnamci zde tvořili 19,5 % z tohoto počtu cizinců, čímž se řadí k třetí nejpočetnější národnostní menšině na základních školách za Ukrajinci a Slováci.¹⁰⁹

Na středních školách v roce 2014/15 studovalo 8837 cizinců. Podíl cizinců na středních školách tedy činil 2 % všech studentů středních škol. Vietnamci zde tvoří druhou nejpočetnější národnostní menšinu (22,6 %) ze všech cizinců studujících tyto školy. Na konzervatořích, kde studuje 217 cizinců, se Vietnamci nedostali mezi tři nejpočetnější menšiny. Zde výrazně převládali studenti ze Slovenska, Ukrajiny a Ruska. Obdobné

¹⁰⁷ KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza. Čeští Vietnamci, nebo Vietnamští Češi? *Slovo - bulletin pro cizince a o cizincích* [online]. 2013, 10.(1.), 12-13 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/nove/images/dokumenty_integrace/bulletin_slovo_01_13.pdf.

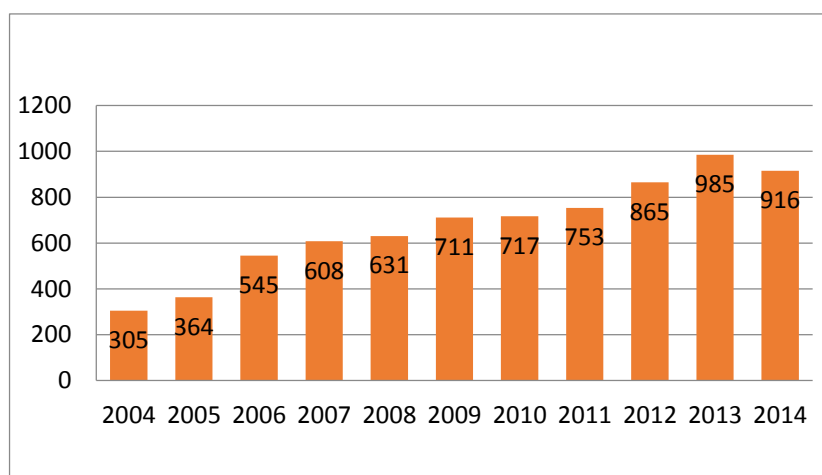
¹⁰⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Děti, žáci a studenti podle státního občanství v mateřských školách, základních, středních a vyšších odborných školách a konzervatořích ve školním roce 2014/15* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/32508276/1415_c04t41.pdf/770ce6de-5582-438d-b338-e99371cefcef?version=1.0.

¹⁰⁹ Tamtéž.

výsledky byly také na vyšších odborných školách, kde studovalo 552 studentů cizího státního občanství.¹¹⁰

Na vysokých školách ve stejném roce dle údajů Českého statistického úřadu studoval nejvyšší počet cizinců – 41 179.¹¹¹ Studenti cizího státního občanství zde tvořili 11,8 % všech studentů. Více než polovinu všech cizinců tvořili studenti ze Slovenska, 12,7 % studenti z Ruska a okolo 5,4 % studenti z Ukrajiny. I přes to, že Vietnamci byli ze studujících cizinců na českých vysokých školách až na pátém místě (2,2 %), jejich počet se za posledních deset let ztrojnásobil.¹¹² (viz graf č. 3).

Graf č. 3: Vývoj počtu vietnamských studentů na českých VŠ v letech 2004 - 2014¹¹³

¹¹⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Děti, žáci a studenti podle státního občanství v mateřských školách, základních, středních a vyšších odborných školách a konzervatořích ve školním roce 2014/15* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/32508276/1415_c04t41.pdf/770ce6de-5582-438d-b338-e99371cefcef?version=1.0.

¹¹¹ I zde je třeba mít na paměti, že všechna uváděná čísla nezahrnují potomky migrantů, kteří mohou být občany ČR po jednom z rodičů, osoby, které již získaly české státní občanství a nelegální migranty.

¹¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Studenti VŠ - cizinci podle státního občanství v letech 2003 - 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/32508273/c04R40_2014.xlsx/1c4f398d-d332-43f1-9340-06bafa720307?version=1.0.

¹¹³ Vlastní zpracování dle dat ČSÚ - ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Studenti VŠ - cizinci podle státního občanství v letech 2003 - 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/32508273/c04R40_2014.xlsx/1c4f398d-d332-43f1-9340-06bafa720307?version=1.0.

Ryze vietnamská škola na území České republiky zatím neexistuje. O jejím otevření se začalo hovořit poté, co byli Vietnamci uznáni za národnostní menšinu. Vzhledem k tomu mají Vietnamci právo na vzdělávání ve svém jazyku. Někteří odborníci tvrdí, že by o vietnamskou školu stejně nebyl zájem, protože většina vietnamských rodičů usiluje o to, aby jejich děti chodily do českých škol. Zde navíc mají možnost, aby jim škola zajistila jako nepovinný předmět výuku vietnamštiny. Ani toho ovšem vietnamští žáci nevyužívají. Ve vietnamském obchodním a kulturním centru SAPA mohou děti navštěvovat různé přípravné kurzy na gymnázia nebo vysoké školy. Nachází se zde také mateřská škola.¹¹⁴

¹¹⁴ OLJAČA, Goranka. Vznikne u nás vietnamská škola? In: *Český rozhlas plus* [online]. 2014 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/zaostreno/_zprava/vznikne-u-nas-vietnamska-skola--1376132.

4 CÍL A METODICKÝ POSTUP

Hlavním cílem mého výzkumu byla reflexe konkrétních zkušeností a případných problémů v partnerství Čecha/Češky a Vietnamce/Vietnamky. V případě vietnamských partnerů/partnerek jsem se orientovala na druhou generaci u nás žijících Vietnamců/Vietnamek, tedy na osoby, které se narodily v českém prostředí a částečně tak vedle působení své výchozí vietnamské rodiny vyrůstaly pod vlivem evropských zvyků a tradic.

V rámci naplnění základního cíle jsem se zabývala dvěma tematickými okruhy. V prvním z nich jsem se zaměřila všeobecně na partnerský vztah a jeho fungování v rámci mezietského soužití muže a ženy i jejich širšího okolí (rodinné, přátelské). Zkoumala jsem, zda se ve vztahu objevily nějaké problémy, v případě že ano, tak jaké. Zaměřila jsem se především na to, zda tyto reflektované neshody, nedorozumění či komplikace souvisely z jejich pohledu s odlišnou etnicitou. To znamená, že jsem se věnovala přijetí partnera okolím, především rodinou a přáteli. V druhém okruhu jsem pak zkoumala reflexi informátorů ohledně případného střetu odlišných kultur na příkladu slavení svátků a trávení volného času. Zjišťovala jsem, jak se partneři vyrovnávali s tím, že každý byl vychováván v jiném kulturním prostředí a byl tedy zvyklý na jiný způsob života a odlišné tradice.

Vzhledem k tomu, že jsem zjišťovala individuální názory a zkušenosti jedince a ne objektivní realitu, zvolila jsem kvalitativní výzkumnou strategii. Snažila jsem se porozumět lidem v sociálních situacích, což je posláním právě kvalitativního výzkumu. Při kvalitativní výzkumné strategii jsem používala tzv. induktivní postup, kdy se od konkrétních informací, které výzkumník získává, postupuje k obecným a formulují se závěry.¹¹⁵

Ke sběru dat jsem použila kombinaci narativního a polostrukturovaného rozhovoru. Tuto techniku jsem zvolila proto, že informátor měl při rozhovoru možnost lépe vyjádřit své postoje a nebyl tolik omezený, jako je tomu například při vyplňování dotazníku. Navíc jsem měla jistotu, že informátoři správně porozuměli mým dotazům a já se tak dobrala odpovědí, které byly pro dosažení výzkumného cíle stěžejní.

Při rozhovorech jsem informátory nejprve nechala volně vyprávět o seznámení s partnerem a vývoji jejich vztahu. Díky těmto informacím jsem měla možnost obeznámit se s celkovým kontextem daného partnerství. Vietnamských informátorů

¹¹⁵ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000.

jsem se také dotazovala na jejich rodinný příběh – kdy a za jakých podmínek na území České republiky přišli jejich rodiče. Poté jsem přešla k polostrukturovanému rozhovoru a začala se doptávat na informace, které jsem považovala za klíčové pro dosažení vytyčeného cíle. Během rozhovoru jsem se držela předem připravených tematických okruhů a otázek, ale zároveň jsem podle vývoje konkrétního rozhovoru měla prostor pro případné doplňující otázky.

Rozhovory jsem vedla mezi květnem a říjnem 2015. Oslovila jsem vždy oba partnery a interview vedla s každým z nich samostatně. Celý rozhovor jsem vždy se svolením informátora nahrávala na záznamové zařízení a posléze přepisovala a analyzovala. Zaměřila jsem se na osobní a citlivé téma, a tak bylo třeba v mých informátorech vzbudit dostatečnou důvěru, abych se dobrala upřímných odpovědí. I proto jsem postupovala od obecných otázek k osobnějším. Na konci rozhovoru jsem poděkovala za ochotu a čas, který mi věnovali, a také jsem je požádala, zda by mi mohli doporučit nějaké další informátory pro můj výzkum. Využívala jsem tak metodu sněhové koule, kdy mě moji první informátoři dovedli k dalším párům, které byly ve stejné situaci.

4.1 Konstrukce výzkumného vzorku

Vzhledem ke zvolenému tématu a kvalitativní strategii bylo třeba, abych vzorek vybírala s ohledem na výzkumný problém, proto jsem se rozhodla pro účelový výběr.¹¹⁶ Výzkumu se účastnilo dvanáct osob, respektive šest párů. Výchozím kritériem pro výzkum byl vztah Čecha/Češky s Vietnamcem/Vietnamkou, přesněji vztah dvou mladých lidí, z nichž jeden se narodil rodičům z první generace vietnamských imigrantů a druhý českým rodičům. Vzhledem k tomu, že Vietnamci a Vietnamky druhé generace vyrůstali částečně pod vlivem evropské kultury a navštěvovali české školy a instituce, neobjevila se přímo v partnerství jazyková bariéra.

Dalším nezbytným předpokladem pro účast v mém výzkumu byl také dlouhodobý ráz vztahu (minimálně jeden rok). Zohlednila jsem i genderovou skladbu výzkumem sledovaných párů. Oslovila jsem tři páry, kde je partnerkou Čecha Vietnamka a tři páry, v nichž má Češka za partnera Vietnamce. Všechny osoby, se kterými jsem vedla rozhovor, žijí na území hlavního města Prahy. Informátoři byli v rozmezí 20 až 27 let. Hovořila jsem vždy s oběma partnery. Zjišťovala jsem tak reflexi na partnerský vztah

¹¹⁶ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele.*, cit. d., str. 112. „Účelový výběr je založen pouze na úsudku výzkumníka o tom, co by mělo být pozorováno, a o tom, co je možné pozorovat.“

jak ze strany „české“, tak „vietnamské“, stejně jako ze strany „ženské“ a „mužské“. Pouze dva partneři, tedy jeden pár z dvanácti dotazovaných spolu již žijí ve společné domácnosti. Ostatní páry měly společné bydlení v plánu po ukončení studia a vyřešení finanční situace. Nejkratší doba trvání vztahu v době rozhovorů byla jeden rok a šest měsíců, nejdelší pak pět let. Rozhovory obvykle trvaly cca 50 minut.

Vietnamská komunita je stále poměrně uzavřená, což je dáno zvyklostmi a velkou rodinnou soudržností. I proto pro mně, jakožto pro Češku, bylo obtížnější, získat dostatečný počet informátorů. Tím spíše, že jsem se zaměřila na téma, které je poměrně důvěrné a citlivé. Proto jsem se při výzkumech nejprve obrátila na osoby, které jsem znala ze svého okolí a věděla jsem, že takto smíšený vztah mají. Poté jsem se informátorů ptala, zda mají ve své blízkosti jiný takto smíšený pár, a mohou mi dát na dané osoby kontakt nebo je oslovit, zda by byli ochotní se mnou rozhovor vést.

4.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Pár č. 1

Základní informace:

1 A – Eva – Vietnamka – 23 let

1 B – Martin – Čech – 23 let

Informátoři jsou spolu dva roky. Vietnamská informátorka oslovila Čecha, který ji na první pohled zaujal svým vzhledem na ulici, a poprosila ho o kontakt. On byl v tu dobu zadaný, ale elektronický kontakt informátorce sdělil. Na internetu si spolu psali a sbližovali se. Český informátor se poté rozešel s přítelkyní a začal se vídat s informátorkou. Postupně jejich přátelství přerostlo do partnerského vztahu. Oba informátoři ještě studují. Slečna je v posledním ročníku středního odborného učiliště se zaměřením na obchod a informátor končí střední hotelovou školu s maturitou. Studium se jim prodloužilo, jelikož školu oba několikrát přerušili - informátorka kvůli práci a její partner kvůli stáži v cizině. Muž ještě bydlí s rodiči, partnerka bydlí v pronajatém bytě. Oba si přivydělávají na brigádách.

Rodinné zázemí informátorů:

Otec informátorky přišel do Československa v roce 1974 kvůli středoškolskému studiu. Po jeho ukončení se vrátil do Vietnamu. V roce 1988 se pak přistěhoval opět do Čech, konkrétně do Teplic, kam za ním v roce 1990 přijela také matka informátorky.

V roce 1991 se oba rodiče přestěhovali do Prahy, jelikož matka byla těhotná a byli přesvědčení, že Praha jim nabídne lepší podmínky pro život. Nyní se oba rodiče živí prodejem – matka prodává na tržnici, otec vlastní malý obchod na okraji Prahy. Informátorka má mladšího bratra, který studuje vysokou školu v Praze.

Rodiče informátora bydlí v bytě v centru Prahy. Oba mají středoškolské vzdělání s ekonomickým zaměřením. Matka pracuje v pojišťovně, otec se živí jako vedoucí firmy.

Pár č. 2

Základní informace:

2A – Anna – Vietnamka – 21 let

2B – Tomáš – Čech – 22 let

Pár je spolu ve vztahu již pět let. Seznámil je společný kamarád, který chodil s informátorem do školy a znal i informátorku. Oba informátoři si hned od začátku rozuměli, scházeli se stále častěji a posléze se z nich stal pár. Žena studuje bakalářský zdravotní obor, muž vystudoval středoškolský obor autotronik a touto prací se nyní také živí.

Rodinné zázemí informátorů:

Rodiče informátorky přišli do Československa za komunismu na základě dohod, které byly uzavřeny mezi tehdejším Československem a Vietnamem. Její rodiče byli vybráni, aby zde mohli pracovat. Otec přijel do Čech dříve než matka, informátorka však neví přesné roky. Její rodiče se seznámili až v Čechách, založili zde rodinu a zůstali tady. Oba pracují na tržnici jako prodejci.

Rodiče informátora mají oba ukončené středoškolské vzdělání s maturitou. Matka studovala školu s ekonomickým zaměřením, otec školu se zdravotním zaměřením. Matka informátora pracuje jako účetní, otec dříve pracoval ve zdravotnictví a nyní se věnuje autoklempířství.

Pár č. 3

Základní informace:

3A - Linda – Vietnamka – 23 let

3B - Filip – Čech – 27 let

Informátoři jsou spolu v partnerství již rok a půl a seznámili se přes internetovou seznamku. Nejprve si spolu jen psali a posléze, když informátorka potřebovala pomoci se stěhováním zpět k rodičům, jí informátor nabídl pomoc. Informátorka toho využila a od té doby se začali vídat pravidelně. Žena vystudovala odborné učiliště se zaměřením na gastronomii a v současné době pracuje jako obsluha v restauraci. Muž vystudoval na střední zdravotnické škole obor optik a momentálně je bez práce.

Rodinné zázemí informátorů:

Rodiče informátorky přijeli do Československa za prací v roce 1986. Otec zde měl známého, který jim oběma pomohl s počátečním sháněním práce. Oba rodiče začínali jako prodejci na stánku. Prodejem se živí i dnes, ale mají již vlastní obchod.

Informátor žije pouze s matkou, jeho rodiče jsou rozvedení. Matka je vyučená kadeřnice a tomuto povolání se věnuje i nyní. O otci informátor nechtěl mluvit.

Pár č. 4

Základní informace:

4A – Hana – Češka - 23 let

4B – Karel - Vietnamec – 23 let

Pár se seznámil při studiu na střední škole, kde byli přiřazeni do stejné třídy. Nejprve byli pouze přátelé, nyní jsou již více než čtyři roky partnery. Oba informátoři momentálně studují na stejné vysoké škole informatiku a výpočetní techniku. Žena si přivydělává na brigádách, muž občas pomáhá rodičům s prodáváním v rodinném obchodě s oblečením.

Rodinné zázemí informátorů:

Rodiče informátora se do Československa dostali postupně. Nejprve přijela v roce 1986 matka, která zde měla svého bratrance. S jeho pomocí zařídila všechny potřebné věci týkající se bydlení a financí a o rok později přijel do Prahy i otec. V roce 1989 se rodičům narodilo

první dítě – starší bratr informátora, a za necelé tři roky pak samotný informátor. Rodiče informátora vlastní obchod s oblečením, kde pracují.

Rodiče informátorky vystudovali vysokou školu a oba jsou inženýři. Matka vystudovala obor, zabývající se hutnictvím a otec elektrotechniku. Oba rodiče pracují v managementu větší společnosti.

Pár č. 5

Základní informace:

5A – Ivana – Češka – 20 let

5B – Jan – Vietnamec – 21 let

Dvojice se seznámila před necelými dvěma lety na jedné pražské diskotéce. Vyměnili si na sebe telefonní kontakt a začali si psát. Poté spolu šli několikrát ven a po čase se z nich stal oficiální pár. Informátoři žijí asi půl roku společně v pronajatém bytě, na který jim přispívají rodiče. Partner studuje práva, partnerka je na vysoké škole s ekonomickým zaměřením.

Rodinné zázemí informátorů:

Rodiče informátora se vzali již ve Vietnamu a kvůli vidině lepšího výdělků chtěli jít pracovat do Československa. Od známých byli informováni, že se jim zde daří dobře. V roce 1984 přišel do Československa nejprve otec informátora a rok na to i jeho matka. Rodiče informátora momentálně bydlí mimo Prahu, kde vlastní několik obchodů. Otec informátora pracuje na cizinecké policii.

Otec informátorky vystudoval vysokou školu s filosofickým zaměřením, matka vystudovala střední školu s maturitou s pedagogickým zaměřením. Otec vlastní firmu, která podniká s ovocem. Ve firmě zaměstnává i matku informátorky jako asistentku a účetní.

Pár č. 6

Základní informace:

6A – Markéta – Češka – 21 let

6B – Vojtěch – Vietnamec – 24 let

Pár se seznámil v létě v roce 2011. Potkali se o prázdninách v jednom fastfoodu, kde informátorka pracovala na letní brigádě, a informátor si přišel koupit něco k jídlu. Informátorka zaujala informátora na první pohled a tak ji požádal o telefonní číslo. Od té chvíle spolu byli v kontaktu a později se z nich stal oficiální pár.

Rodinné zázemí informátorů:

Rodiče informátora přišli stejně jako většina ostatních Vietnamců do Československa za prací. Oba přijeli v roce 1987. Rodiče nejprve žili v Mostě, který považovali za strategické místo kvůli obchodům s Čechy i s cizinci. Když matka informátora zjistila, že je těhotná, rodiče začali plánovat stěhování do Prahy. Zařizování ubytování a práce trvalo déle, než rodiče očekávali a tak se informátor narodil ještě v Mostě, kde žil až do svých tří let, kdy se celá rodina přestěhovala do Prahy. Otec informátora pracuje jako prodejce v malém obchodě, matka v asijské restauraci.

Matka informátorky vystudovala střední oděvní školu, otec má vysokoškolské elektrotechnické vzdělání. Matka nyní pracuje v bance a otec dělá v IT oboru. Informátorka má starší sestru, která pracuje jako recepční.

Celkově se mého výzkumu účastnilo 12 osob ve věku od 20 do 27 let. Většina z nich studovala a proto také, s výjimkou páru číslo pět, stále žila s rodiči. Ačkoli se všichni moji informátoři nenarodili v Praze, nyní na jejím území žijí. Informátoři/informátorky a stejně tak jejich rodiče dosahovali různého vzdělání – od vyučení až po vysokou školu.

4.3 Analytický postup

Rozhodla jsem se pro kvalitativní strategii výzkumu a tak analýza prostupovala celým mým výzkumem. Rozhovory jsem si vždy se svolením informátora nahrávala. První provedené interview jsem si poté doslovně přepsala z audionahrávky do počítače. Zkontrolovala jsem si znění otázek a především jsem se zaměřila na to, zda jsou mé dotazy

srozumitelné a následné odpovědi vedou k vytyčenému cíli výzkumu. Dle potřeby jsem otázky přidávala, odebírala a pozměňovala.

Při přepisu audionahrávky jsem využívala komentovanou transkripci, díky níž jsem mohla zachytit i mimoslovní vyjádření. Tyto bezeslovné projevy jako je například váhání, mlčení nebo smích naznačují prožívání dané situace a jsou důležité. Po přepisu jsem rozhovor rozdělila do určitých tematických okruhů a zápis podrobila kódování, tzn., že jsem údaje rozebrala, konceptualizovala a složila novým způsobem.¹¹⁷ V přepsaných textech jsem následně hledala pravidelnosti a podobnosti, ale také rozdíly, na jejichž základě jsem vyvozovala závěry svého výzkumu.

Jelikož jsem během výzkumu pracovala s osobními a citlivými údaji, příkládala jsem velký význam etice výzkumu. Informátorům jsem proto představila samu sebe a předem jsem je informovala o průběhu a cíli výzkumu. Také jsem je obeznámila se způsobem získávání a následného zpracování dat a zajistila jsem si jejich souhlas s výzkumem. Po ukončení rozhovoru jsem jim poděkovala za ochotu účastnit se výzkumu.

S informátory jsem se dohodla na zaznamenávání rozhovoru pomocí nahrávek. Zvukové nahrávky jsem převedla do počítače, ke kterému mám přístup pouze já. Následně jsem nahrávky z nahrávacího zařízení odstranila. Všechny materiály, které jsem během rozhovoru získala, mám uložené na bezpečném místě.

Vzhledem k osobnímu charakteru dat byla důležitá také pečlivá anonymizace. V textu neuvádím pravá jména informátorů, ale pouze pseudonymy, pod kterými je vedu.¹¹⁸ Tím je zajištěna jejich anonymita a mohu si být jistá, že nikdo z informátorů nebude kvůli mému výzkumu poškozen.

Po celou dobu trvání rozhovorů jsem se snažila navodit příjemnou přátelskou atmosféru, abych v informátorech vzbudila důvěru. Citlivé otázky jsem kladla opatrně a samozřejmě jsem respektovala, když některý z informátorů nechtěl na některý z mých dotazů odpovědět. Tak se stalo jen v jediném případě, kdy český informátor vůbec nechtěl mluvit o svém otci. Informátora jsem samozřejmě do odpovědi netlačila a jeho přání respektovala. Všichni informátoři měli možnost kdykoli od výzkumu odstoupit, této možnosti ovšem žádný z nich nevyužil.

¹¹⁷ ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007.

¹¹⁸ Záměrně jsem zvolila jako pseudonymy ryze česká jména, která běžně používají i Vietnamci/Vietnamky žijící v ČR.

5 ANALÝZA ROZHovorŮ

Při analýze rozhovorů jsem postupovala podle dvou předem stanovených tematických rovin. První z nich se zaměřovala na seznámení partnerů, fungování jejich partnerského vztahu a na reakce rodiny a okolí. Ve druhé rovině jsem zkoumala případný střet kultur, což jsem sledovala především na slavení svátků, dodržování tradic, trávení volného času a také na názorech na výchovu dětí.

5.1 Fungování partnerství a reakce okolí

Seznámení partnerů s rodiči

Již při vzniku a v prvních fázích partnerského vztahu, který mladí lidé berou vážně, bývá důležitou otázkou seznámení partnerů s výchozími rodinami. Většina mých informátorů a informátorek již svého partnera/partnerku představila doma rodičům. Výjimkou byla pouze 23letá vietnamská informátorka, která přítele doma prozatím neukázala. Důvodem nebyla odlišná etnicita partnera, ale skutečnost, že přítel je nezaměstnaný. *„Jako oni o něm vědí, ale zatím jim ho nechci představovat. On je totiž bez práce a to našim hodně vadí...“¹¹⁹*

Co se obecně představování partnerů a partnerek týče, větší obavu ze seznámení svého protějšku s rodiči vykazovali vietnamští informátoři a informátorky. Ti někdy vztah z počátku tajili nebo ho vydávali za pouhé přátelství. Zřejmě i proto byl obvykle dříve představen partner či partnerka rodičům českého informátora/informátorky a s vietnamskou rodinou probíhalo seznamování až později. *„No tak jakoby ze začátku, já jsem to tajila. My sme asi ten rok to tajili a scházeli sme se jakoby, že já sem vždycky řekla rodičům, že jdu prostě ven a neřekla sem s kým.“¹²⁰* *„Takže sem nikdy nijak oficiálně představena nebyla, přítel mě představil jako spolužačku. A při tom, že jsem jen spolužačka, jsme je nechávali další tři roky.“¹²¹* Určitý vliv na pozdější představování partnera/partnerky vietnamským rodičům mohl mít také fakt, že ve Vietnamu není běžné představovat rodině jiného partnera než toho, kterého si jednou potomek plánuje vzít. Ale i česká informátorka popsala obdobnou situaci, kdy sice rodičům řekla, že má přítele, ovšem to, že je odlišného etnika, jim sdělila až později. *„Je fakt, že to, že se s někým vídám, věděli prakticky od začátku, ale to, že jde o Vietnamce, jsem řekla až po delší době.“¹²²*

¹¹⁹ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹²⁰ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹²¹ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹²² Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

Většina informátorů tvrdila, že představení partnera rodičům probíhalo spíše neformálně a mnohdy nečekaně. „*No a jednou si takhle jdeme, že jo, trajdáme si, že jo. A vidím svýho tátu, jak jde naproti nám...*“¹²³ „...*nebylo to nic formálního. Šli jsme spolu prostě ze školy a stavili se u nás doma, abych našim přitele ukázala.*“¹²⁴ Ve výjimečném případě proběhlo seznámení s rodinou partnera po velmi krátké době trvání vztahu. „*Já jsem prostě vzal přítelkyni domů a mamce jí představil. Prostě úplně normálně asi po týdnu.*“¹²⁵ Formální seznámení partnera s rodiči má naplánované pouze vietnamská informátorka, která zatím partnera doma nepředstavila. „... *po Vánocích bych jim ho chtěla ukázat... No asi nějak oficiálně, když už na to seznámení čekaj tak dlouho (smích). Jako že by máma udělala večeři a já bych ho přivedla nebo nevím.*“¹²⁶

Reakce rodiny

Moji informátoři a informátorky se setkávali u rodičů s celou řadou reakcí na volbu partnera a jejich vznikající etnicky smíšený partnerský vztah – od pozitivního přijetí, přes počáteční obavy a nevoli s následujícím smířením se a tolerancí až k negativním reakcím spojeným s různými výhradami.

Pozitivní přijetí partnera odlišného etnického původu, než má jejich syn či dcera, projevovali buď oba rodiče („... *(rodiče) přitele vzali docela dobře, nevadilo jim, že je Čech a ne Vietnamec.*“¹²⁷ „*Naši to vzali úplně v pohodě.*“¹²⁸ „*Moji rodiče to vzali celkem v pohodě.*“¹²⁹ „*Moji rodiče vědí, že jsem dospělej člověk, kterej je zodpovědný za svoje rozhodnutí a respektují to.*“¹³⁰), nebo jeden z nich, který svým pozitivním přístupem v podstatě od počátku ovlivnil rodiče druhého. „... *takže táta to přijmul tak jakože hrozně v pohodě... (máma) začala vyzvídat a nakonec jí to táta jakože řekl, že mám českýho kluka a že vypadal slušně, že jo, že jako i pozdravil. No, a aby tak trošku umírnil mamku...*“¹³¹ Jednoznačné podpory se dostalo také informátorovi, který žije bez otce. „*Jakoby já žiju a bavím se jen s mámou, a ta je z přítelkyně nadšená.*“¹³²

¹²³ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹²⁴ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹²⁵ Inf. z páru č. 1, Čech, 23 let, student.

¹²⁶ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹²⁷ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

¹²⁸ Inf. z páru č. 1, Čech, 23 let, student.

¹²⁹ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

¹³⁰ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

¹³¹ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹³² Inf. z páru č. 3, Čech, 27 let, nezaměstnaný.

Někteří rodiče informátorů měli však zejména v první fázi vztahu svého dítěte s partnerem jiného etnického východiska z takového partnerství obavy. „*No ze začátku z toho naši neměli vůbec radost. Ale jakože vůbec.*“¹³³ „*No tak jako nedá se říct, že by naši z přítele byli úplně nadšení...*“¹³⁴ Ke smíření se se situací a k toleranci případného nového člena rodiny v některých případech přispěli i další rodinní příslušníci. „*Mamka nebyla úplně nadšená... Sourozenci to vzali úplně v pohodě.*“¹³⁵ Občas měli rodiče různé výhrady a rozmlouvali svým dětem mezietnický partnerský vztah. „*Moje máma nebyla ze začátku vůbec nadšená z toho, že mám Vietnamku. Dost mi to rozmlouvala a tak.*“¹³⁶ Informátoři si byli ojedinele už od počátku vědomi, že navázali z hlediska etnicity nehomogenní partnerský vztah a podle toho volili i specifické strategie, jak tuto situaci podat rodičům. „*Naši se to dozvídali tak nějak postupně. Asi kdybych prostě z ničeho nic přišel a řekl, že mám českou přítelkyni, tak by hodně protestovali a možná mi to i zakázali.*“¹³⁷

Z výpovědí mých informátorů je patrné, že pozitivní či negativní přijetí partnera odlišného etnika nezáleželo na etnicitě rodičů. Jak u českých, tak u vietnamských rodičů se jejich děti setkávaly jak s pozitivním přístupem, tak i s různými výhradami. V případě že zohledním genderový úhel pohledu lze říci, že větší obavy a rezervovanost projevovaly spíše matky dcer i synů a to jak na straně české, tak i na vietnamské.

Důvody reakcí

Existuje také poměrně široká škála reflektovaných důvodů, proč rodiče informátorů a informátorek zaujímali tyto postoje vůči etnicky odlišným partnerům svých dětí. U některých vietnamských informátorů jsem se setkala s tvrzením, že jejich rodiče, především matky, mají obavu, že skrz vztah s Čechem/Češkou jejich děti přijdou o kontakt se zemí původu, s vietnamskou kulturou, a že oni sami jako prarodiče se nebudou schopni dorozumět s vlastními vnoučaty. „*Mamka měla taky strach, že když nám to vydrží, nebude si rozumět s vnoučatama a přijde tak jakoby o část rodiny...*“¹³⁸ „... (máma) by asi byla radši za Vietnamku. Ale to už třeba jen kvůli té řeči. Jako naši uměj česky jen trochu, takže prostě ta komunikace vážne a prostě kdyby byla Vietnamka, tak by si povídaly

¹³³ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

¹³⁴ Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

¹³⁵ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹³⁶ Inf. z páru č. 2, Čech, 22 let, autotronik.

¹³⁷ Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

¹³⁸ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

úplně v pohodě a i by znala naše tradice a tak. ¹³⁹ Rodiče českých informaterek měli strach, že by v případě, že partnerský vztah vydrží, mohla jejich dcera odcestovat s partnerem do Vietnamu a oni by tak přišli o kontakt s ní. „... *nebo třeba kdyby nám to vyšlo, že by se se mnou chtěl tam odstěhovat a ona už by se se mnou nevidala.*“ ¹⁴⁰

U vietnamských informátorů a informaterek jsem se poměrně často setkávala s názorem, že se rodiče obávají, že etnicky odlišný partner/partnerka jejich potomka se o něj nebude schopný dobře postarat. „*Mají totiž pocit, že by se o mě nebyl schopnej postarat.*“ ¹⁴¹ Byl-li pojem „postarat se“ spojován s chlapci, obvykle jím bylo myšleno především finanční zabezpečení. „...*chtěli, abych měla vysokýho a bohatýho kluka...kterej se o mě postará.*“ ¹⁴² „*Všechno platím já, jako chlap a neexistuje, že by platila ženská, mě by to urazilo. Vypadalo by to, jako kdybych se o ní nebyl schopnej postarat.*“ ¹⁴³ U dívek se pod tímto slovním spojením myslí spíše všeobecná péče o děti a domácnost. „...*že prostě Vietnamky se uměj líp postarat o chlapa, děti a o domácnost, jo...*“ ¹⁴⁴

Čeští i vietnamští informátoři také přiznali, že jejich rodiče měli jisté obavy z názorů širší rodiny a okolí. „*Ono totiž naše dost stresovalo, co si budou myslet sousedi a prostě tak celkově lidi.*“ ¹⁴⁵ „*Sice jsem si i tak občas vyslechl, že co si pomyslí ten kterej příbuznej a tak (smích).*“ ¹⁴⁶

Vietnamští rodiče studujících dětí se obávali, že partnerství by mohlo jejich potomka vytrhovat od studia, a proto si nepřáli, aby nějaký vztah měl. „*Oni jsou hrozně pyšní, že sem na právech a kdybych to neudělal, určitě by to dávali za vinu právě přítelkyni, že jako mě nějak rozptylovala nebo tak.*“ ¹⁴⁷ Z rozhovoru zároveň vyplývalo, že Vietnamka by rodičům vadila také, ovšem podstatně méně než české děvče. „*Ale teda co si myslím já osobně... tak to není ani tak o tom, že by jim vadilo, jako že je Češka... prostě jim jde nějak o ten, jakože princip celkově. Viš, že prostě kdybych si začal s Vietnamkou, tak by mi rozmlouvali i tu, i když možná míň, ale stejně že na to mám ještě dost času...*“ ¹⁴⁸

¹³⁹ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

¹⁴⁰ Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

¹⁴¹ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹⁴² Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

¹⁴³ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

¹⁴⁴ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

¹⁴⁵ Inf. z páru č. 2, Čech, 22 let, autotronik.

¹⁴⁶ Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

¹⁴⁷ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

¹⁴⁸ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

U rodičů českých informátorů se projevovala spíše všeobecná obava z neznámého. „... hlavně teda mamka pořád říkala, že nemůžu vědět, co od takovýho vztahu čekat.“¹⁴⁹ Určitou roli sehrála také nedůvěra, která pramenila z předsudků. „Na druhou stranu já to chápu, (proč měla matka přitele obavy), protože ona se tak trošku bála, jestli já nejsem z nějaký mafiánský rodiny, víš jo... Nevěděla pořádně, co čekat.“¹⁵⁰ Stereotypní představy ovšem Vietnamce nevykreslovaly jen negativně jako mafiány či výrobce drog, ale velmi často spíše pozitivně, jako tvrdě pracující a snažící se osoby. „(Příteli se líbí), že jsou (Vietnamci) pracovitý a že jsou hodný prostě.“¹⁵¹ Češi bývali obvykle spojováni s leností, nepřejícností, závistí a agresivitou. „... český lidi si hodně závidí... jako třeba úspěch, nebo stačí, aby jedna měla něco lepšího, hezčího, ta druhá na ni tak kouká, jako tím výrazem prostě.“¹⁵² „Přítel říká, že Češi jsou víc agresivní než Vietnamci. Asi je to tím, že dost často mladí kluci pijou a pak se chtějí rvát a to se mu nelíbí.“¹⁵³ Ačkoli si moji informátoři a informátorky nepřipouštěli, že by vůči odlišnému etniku svého partnera/partnerky měli nějaké předsudky, výše zmiňované věty dosvědčují, že se v jejich názorech určité stereotypní představy odrážejí. Někdy může ale právě smíšený partnerský vztah vést k odstranění těchto předsudků a informátoři začnou vnímat lidi jako jednotlivce a ne jako skupinu. „Ale jak jsem byl ve vztahu, tak jsem si uvědomil, že ne všichni jsou takoví a začal jsem je mít i docela rád.“¹⁵⁴

Některé důvody reakcí na odlišný etnický původ partnera/partnerky byly zmiňovány také v souvislosti s problémy, které by mohly čekat pár v budoucnosti. Jednalo se například o rozdílnost ve výchově dětí a především obtížnost situace v případě, že by došlo k rozvodu. Taková situace bývá složitá i pro pár, kde mají oba jedinci stejnou etnickou příslušnost, v případě, že je každý jiného etnika se situace ještě více komplikuje. „... Že prostě určitě to bude komplikovanější, kdyby sme se chtěli jednou vzít a co teprve kdyby sme se měli rozvádět.“¹⁵⁵ „A teď slýchávám: No počkej, až se vezmete a budete mít děti, to budeš mluvit úplně jinak, protože z tvého přítele se stane tyran, který tě zavře do sklepa. Prostě furt něco (smích).“¹⁵⁶

¹⁴⁹ Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

¹⁵⁰ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹⁵¹ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

¹⁵² Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹⁵³ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

¹⁵⁴ Inf. z páru č. 6, Vietnámec, 24 let, student.

¹⁵⁵ Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

¹⁵⁶ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

Reakce okolí

Na veřejnosti se informátoři a informátorky opět setkávali s různými reakcemi na svůj partnerský vztah od úplně cizích lidí. Nejčastější reakcí, se kterou se setkal téměř každý pár, byl všeobecně zvýšený zájem o jejich vztah a časté okukování. „... *jen občas se na nás hlavně starší lidi dívají jako na něco, co můžou vidět jen v cirkuse (smích)*.“¹⁵⁷ S touto větší pozorností, kterou smíšený pár na veřejnosti vyvolával, se informátoři většinou již smířili a ačkoli ji vnímali jako nepříjemnou, nepovažovali ji za vyloženě špatnou či negativní. „*A lidi okolo se možná tak kouknou a přítel vždycky řekne: Koukej, všichni mi závidí, že mám krásnou Vietnamku (smích). Je to takový hrozně hezký, takže mi pak vlastně ani nevadí, že koukaj.*“¹⁵⁸

Zřejmě nejvyhrocenější reakci na smíšený vztah zaznamenal česko - vietnamský pár, který se setkal s okřikováním a narážkami od neznámých lidí na veřejnosti. „*Ale párkrát měl někdo na ulici nějaký nevhodný poznámky a samozřejmě to člověka zamrzí. Nejhorší bylo, když sme šli takhle jednou večer po Praze a nějaký opilí kluci tam začali pořvávat něco na nás. To sem se docela i bála, aby se třeba nechtěli prát nebo tak.*“¹⁵⁹ Pouze informátoři z jednoho páru řekli, že se nikdy s žádnou špatnou reakcí nesetkali, což si vietnamská informátorka vysvětlovala velmi specifickým způsobem – respektive svůj výrok formulovala s určitou nadsázkou. „*Nesetkala, nesetkala, já myslím, že můj přítel má takovej, jakože je, jako jak to říct, takovej ošklivej výraz, takovej zlej, ne já to ted' myslím vážně (smích)... Ale on vypadá strašně namyšleně, strašně že by každého zabil nebo já nevím, mě přijde, že se tak tváří celou dobu. Takže nikdo ani nemá odvahu něco říct...*“¹⁶⁰

Někteří informátoři a informátorky také tvrdili, že reakce okolí na jejich partnerský vztah ani tak nezávisela na etnicitě samotných partnerů, jako spíš na věku člověka, který takový vztah hodnotil a tedy i na faktu, k jaké generaci daný člověk patřil. „*Já si myslím, že obecně mladý lidi se na to dívají úplně z jinýho úhlu, než třeba ty dřívější generace. Že už tolik nerozdělují podle národnosti, protože stejně v dnešní době jsou kultury už natolik promíchaný, že prostě už je to běžná záležitost.*“¹⁶¹

¹⁵⁷ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

¹⁵⁸ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹⁵⁹ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

¹⁶⁰ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹⁶¹ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

Reakce přátel

Na rozdíl od rodiny a náhodných lidí, u přátel se informátoři s negativními reakcemi setkávali jen minimálně. Všichni vietnamští informátoři i informátorky uvedli, že mají především české přátele, a pro ty pak jejich vztah s Čechem/Češkou nebyl ničím neobvyklým. „*No přátele to berou v pohodě. Oni jsou to stejně skoro všechno Češi, takže jim na tom nepřijde nic divného. Je by asi spíš překvapilo, kdybych jim představila Vietnamce (smích).*“¹⁶²

Čeští informátoři a informátorky se od svých přátel nikdy nesetkali vyloženě s kritikou vztahu, ale objevily se případy, kdy si z nich přátele dělali legraci a dobírali si je kvůli partnerovi/partnerce jiného etnického východiska. Tato situace se však po čase vyřešila, přátele s narázkami přestali a partnerství začali akceptovat jako jakýkoli jiný etnicky homogenní vztah. „... *kamarádi ve třídě si z něj nejdřív dělali srandu, že má vietnamskou holku, že má bambusačku, rákosníka, že jo (smích). Tak sem se tomu smála a on jakoby jim řekl na rovinu, že jestli jsou kamarádi, tak už tohle nikdy říkat nebudou, a jestli to dál budou říkat, tak dostanou za prvé přes držku (smích), a za druhý, že se s nima přestane bavit. No a ty kluci si myslím, že si trochu mysleli, že to bude jen na pár měsíců, že to nedojde takhle daleko. A po tom roce, po dvou rocích si na mě už hrozně zvykli...*“¹⁶³

Informátoři a informátorky měli před vznikem smíšeného partnerského vztahu i v jeho průběhu svůj vlastní okruh přátel. „*My máme každé své přátele.*“¹⁶⁴ Většina z nich v těchto případech partnera nebo partnerku se svými přáteli seznámila. „*Jako já jsem přítel představila některým svým kamarádům a zrovna tak znám ty jeho.*“¹⁶⁵ „... *on mě seznámil se svými kamarádama, já jsem ho seznamovala se svými lidma.*“¹⁶⁶ V některých případech se z těchto původně osobních přátel stali přátele společní. Někteří informátoři měli společný okruh přátel už od začátku partnerství. „*Tak my máme spoustu kamarádů společných hlavně už ze školy.*“¹⁶⁷ U jiných informátorů jsem se setkávala s kombinací obou případů. „*My máme obojí. Máme takovou partu, ve který máme stejný kamarády, ale pak máme i každé ty svoje třeba z práce nebo ze školy.*“¹⁶⁸

Dle výpovědí mých informátorů bylo patrné, že i v dnešní době stále není pro většinovou společnost smíšený pár zcela běžnou věcí a tak se informátoři na veřejnosti setkávali velmi

¹⁶² Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹⁶³ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹⁶⁴ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹⁶⁵ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹⁶⁶ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

¹⁶⁷ Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

¹⁶⁸ Inf. z páru č. 2, Čech, 22 let, autotronik.

často se zvědavými pohledy. Všichni vietnamští informátoři a informátorky se setkali u svých přátel s pochopením vztahu a s podporou. Přátelé českých informátorů měli někdy ke smíšenému partnerství připomínky, ty ovšem postupem času vymizely a i oni začali takové partnerství plně akceptovat.

Problémy ve vztahu

V každém vztahu se dříve či později objeví problémy, kterým musí partneři čelit, a u mých informátorů tomu nebylo jinak. Informátoři se nejčastěji potýkali s běžnými konflikty, které, jak sami uváděli, neměly nic společného s tím, že každý z nich měl odlišnou etnicitu. „*Myslím, že v tomhle se nějak nelišíme od ostatních, většinou se pohádáme kvůli nějaký blbosti (smích). Většinou to nesouvisí s češtvím nebo vietnamstvím.*“¹⁶⁹ Šlo spíše o běžné maličkosti, na které měla větší vliv jejich povaha či momentální nálada, než výchova a odlišná kultura. „*Víš co, tak vzhledem k tomu, že spolu bydlíme, se většinou hádáme o takových těch jakoby provozních věcech nebo jak to říct. Jo, prostě že ona třeba mě poprosí, abych vynesl koš nebo něco a já na to prostě zapomenu.*“¹⁷⁰

Ve chvíli, kdy jsem otázku postavila trochu jinak a ptala se na největší a nejzřetelnější spory ve vztahu, se ukázalo, že zde hraje odlišná etnicita podstatně významnější roli, než původně informátoři připouštěli. Podle mých informátorů k největším problémům, se kterými se museli během vztahu potýkat, patřily negativní reakce rodiny a okolí a dále pak celkové nepochopení odlišné kultury a výchovy, zejména té vietnamské. „*Nejzřetelnějším problémem bylo asi přijetí rodinami a celkově přijetí a pochopení vzájemných kultur a tradic.*“¹⁷¹

Nicméně první bezprostřední reakce na dotaz ohledně případných problémů či sporů se obvykle nesly v podobném duchu, jako následující výpověď 23leté Vietnamky. - „*Žádný spory nejsou. Nebo teda z mé strany, že sem žárlivá, ale to je normální (smích).*“¹⁷²

¹⁶⁹ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹⁷⁰ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

¹⁷¹ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹⁷² Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

Pozitiva a negativa

Vzhledem k tomu, že informátoři a informátorky jsou spolu v partnerském vztahu již delší dobu, mohou zhodnotit jaká pozitiva a negativa podle jejich názoru smíšený partnerský vztah přináší. K negativní stránce svého partnerského vztahu informátoři řadili zejména reakce okolí. „*Musí se tak nějak počítat s tím, že prostě jsou lidi, kterým se takovej vztah nelíbí. A nemusí to být nutně nejbližší okolí a rodina, ale prostě můžete být trnem v oku i nějakým úplně cizím lidem na ulici.*“¹⁷³ Někteří zmiňovali také jazykovou bariéru, nikoli však mezi partnery samotnými, ale při komunikaci se zbytkem vietnamské rodiny. „*... pro mě je největším problémem rozhodně jazyk, protože rodina partnera moc česky nemluví...*“¹⁷⁴ „*... a pak taky jazyková bariéra s našima, to to taky komplikuje.*“¹⁷⁵ Vietnamský student také zmínil jako specifickou nevýhodu malý výškový rozdíl partnerů. Jak vyplývá z kontextu, jednalo se z jeho strany spíše o ironickou poznámku než o skutečně významnou nevýhodu. „*No a pak výšková odlišnost, ale to už je jen detail (smích).*“¹⁷⁶

Co se týče pozitivních přínosů, které smíšený vztah přinášel, informátoři uváděli především možnost obohatit se o nové znalosti, zvyky a zkušenosti. „*Výhoda je asi to, že se můžu něco přiučit o jiný kultuře.*“¹⁷⁷ „*... vidím výhodu v tom, že se nám otevírají úplně nový dveře pro prozkoumání cizí kultury a obyčejů.*“¹⁷⁸ Mezi další zmiňované výhody patřila možnost cestovat. „*... když jedem do Vietnamu, tak ho máme možnost vidět i jinak, než jen jako běžný turisti a máme tam svý zázemí a ušetříme a tak.*“¹⁷⁹ U českých i vietnamských informátorek jsem se pak setkala s názorem, že za výhodu považují také své budoucí děti, které budou podle jejich názoru nejen hezké a zdravé, ale také vybavené dvěma jazyky. Většina informátorů chce totiž děti učit jak češtině, tak vietnamštině. „*Nemyslím si, že by náš vztah měl vyloženě nějaký výhody, když teda nepočítám třeba to, že díky genetice budeme mít pravděpodobně zdravý a chytrý děti (smích).*“¹⁸⁰ „*... Já bych totiž určitě chtěla, aby je to přítel učil, jako mluvit vietnamsky. Protože za prvé se mi to líbí a za druhý si myslím, že prostě ty děti pak budou mít velkou výhodu ve světě.*“¹⁸¹ „*... většinou jsou smíšený děti pěkný, a my doufám nejsme tak ošklivý, aby se nám nepovedlo hezký dítě (smích).*“¹⁸²

¹⁷³ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

¹⁷⁴ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹⁷⁵ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

¹⁷⁶ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

¹⁷⁷ Inf. z páru č. 3, Čech, 27 let, nezaměstnaný.

¹⁷⁸ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

¹⁷⁹ Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

¹⁸⁰ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹⁸¹ Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

¹⁸² Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

Další zmiňovanou výhodou etnicky smíšeného partnerství byl fakt, že v takovém vztahu se člověk podle svých informátorů naučí toleranci, kompromisům a řešení problémů, se kterými se doposud nesešel. Někteří zejména čeští informátoři naráželi ve smíšeném partnerském vztahu na různé situace, které pro ně nebyly obvyklé. Vietnamští informátoři a informátorky se s překvapivými momenty ve vztahu setkávali jen výjimečně. Tak tomu bylo zřejmě proto, že od narození vyrůstali v české společnosti, měli české kamarády a tak pro ně byly reakce a chování Čechů více pochopitelné a běžné. „*Mě ani nějak nic nepřekvapuje. Já se odjakživa bavím s Čechama, chodila sem do český školy a i před přítelem jsem chodila s Čechama.*“¹⁸³ Čeští informátoři a informátorky se s určitými nepředvídanými situacemi ve vztahu setkávali častěji, na což mohl mít vliv fakt, že čeští informátoři a informátorky neměli o Vietnamu a vietnamském způsobu života příliš informací před tím, než si našli partnera/partnerku původem z této země. Překvapením pro české partnery a partnerky například bylo, že ačkoli se jejich protějšek mnohdy jevil jako osoba nevyznávající žádné náboženství, s rodiči pravidelně slavili různé tradiční i náboženské svátky a prováděli obřady. „*Taky mě dost překvapilo, že ačkoli přítel je naprostej ateista, s rodičema slaví některý vietnamský svátek. Jeho samotnýho k tomu nějak nic nepoutá, ale prostě v určitý dny musí jet domů a slavit s rodičema, protože pro ně je to důležitý.*“¹⁸⁴ Pro některé české informátory byly překvapivé také reakce vietnamských rodičů na smíšený partnerský vztah. Informátory a informátorky překvapily jak reakce pozitivní - „*Abych byl upřímněj, tak mě překvapilo, že jejím rodičům nevadilo, že sem Čech... Takže to mě jakože překvapilo, ale mile.*“¹⁸⁵, tak negativní. - „*Mě asi nejvíc zaskočilo to, že mě jeho rodina hned odsoudila. Je to pro mě prostě nepochopitelné, já je taky nesoudím, ale s tím nic nenadělám.*“¹⁸⁶

Shrnutí

Velká část českých i vietnamských informátorů již svého partnera představila rodičům. Představení obvykle proběhlo dříve v rodinách českých informátorů, vietnamští informátoři vztah déle tajili nebo ho vydávali za přátelství. Nelze říci, že by pozitivní či naopak negativní přijetí smíšeného vztahu informátorů ze strany rodičů záleželo na jejich etnicitě, větší roli hrála genderová role. Obvykle větší obavy projevovaly české i vietnamské matky, nežli

¹⁸³ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹⁸⁴ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

¹⁸⁵ Inf. z páru č. 1, Čech, 23 let, student.

¹⁸⁶ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

otcové. Vietnamští rodiče měli širší škálu důvodů pro své ne vždy zcela pozitivní reakce, u českých rodičů převládal strach z neznámého a předsudky. Určitou zaujatost vůči etnicitě svého protějšku vykazovali také samotní informátoři, ačkoliv si to mnohdy nepřipouštěli. Častěji se objevovaly negativní stereotypy ve spojitosti s Čechy, Vietnamce naopak mnohdy informátoři hodnotili pomocí pozitivních předsudků. Na veřejnosti se informátoři nejčastěji setkávali se zvědavými pohledy, někteří se setkali také s různými narážkami a pokřikováním od neznámých lidí. Přátelé informátorů obvykle na smíšený vztah svých kamarádů reagovali pozitivně. Bezprostřednější přijetí partnerů vykazovali spíše přátelé vietnamských informátorů a informátorek, zřejmě proto, že většina z nich byli Češi nebo Vietnamci, kteří mají se smíšeným partnerstvím také zkušenost. Přátelé českých informátorů si ze začátku občas neodpustili nějaké poznámky, po čase však i oni začali takový vztah plně akceptovat. Informátoři se shodli, že nejčastěji řeší drobné nevýznamné neshody, které nesouvisí s jejich odlišnou etnicitou. Největším problémem pak obvykle bylo přijetí rodinami. Za největší pozitiva svého smíšeného vztahu informátoři považovali možnost obohatit se o nové zvyky, tradice, kulturu a také cestování. Nejčastěji zmiňovanou negativní stránkou takového vztahu pak byly především odmítavé reakce okolí nebo jazyková bariéra při komunikaci s rodiči vietnamských informátorů a informátorek.

5.2 Reflexe střetu kultur

Způsob života

Když měli informátoři srovnávat obecně životní styl Vietnamců a Čechů, většinou se shodovali, že se jedná o zcela rozdílné způsoby života. „*Ne vážně, to jsou opravdu dva absolutně odlišné světy.*“¹⁸⁷ „*Je to jako kdybych měl porovnávat nebe a zemi (smích).* *To nejde takhle to porovnat, protože je to až příliš odlišný.*“¹⁸⁸ Jak ovšem dodávali, je třeba rozlišovat, zda se hovoří o Vietnamcích žijících v ČR, nebo o Vietnamcích, kteří žijí ve Vietnamu. „*Ve Vietnamu všechno funguje jinak.*“¹⁸⁹

Vietnamští informátoři tvrdili, že u nás žijící Vietnamci se snaží přizpůsobit většinovému stylu života, a tak se svým způsobem života od Vietnamců ve Vietnamu poměrně liší. „*Vietnamci v Česku se snaží přizpůsobit se a asimilovat, a naopak ve Vietnamu jsou doma, tak se chovají jinak.*“¹⁹⁰ Tento „vietnamský“ názor výstižně doplnil další

¹⁸⁷ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹⁸⁸ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

¹⁸⁹ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹⁹⁰ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

vietnamský informátor. „... *když to vezmu Vietnamce v Čechách, tak ono si asi většina lidí myslí, že žijeme stejně jako Češi, ale ono to tak taky úplně není. Jen prostě ty věci, kterýma se dá se říct lišíme, děláme většinou tak nějak v soukromí, že prostě to Čechům ani nepřijde, že bysme se nějak lišili, jo. Mamka má třeba různý rituály, který dělá, třeba jako když v obchodě nic nemůže prodat nebo nechoděj lidi, tak prostě zapaluje vonný tyčinky a nebo nějaký papíry a s nima obchází po obchodě a odhání zlé duchy nebo co. Ale prostě tyhle věci většinou Češi nevidí, takže maj prostě pocit, že žijeme úplně stejně jako oni.*“¹⁹¹ S tímto pohledem korespondoval také výrok mladé vietnamské informátorky.¹⁹² „*Tak hlavně oni už jakoby jak jsou tady dlouho Vietnamci, tak oni už maj větší znalosti... Ne, že jsou jakoby chytřejší, ale... že se uměj pohybovat na veřejnosti, umí se chovat slušně... třeba já si všímám, že když přijde jakoby Vietnavec z Vietnamu sem, tak on přece jen má takový to svoje, jak to říct, to chování, že mluví nahlas, to je normální ve Vietnamu, že mluví hrozně nahlas v autobuse, třeba flušou, ale jako fakt nechutně, že si potahují, jo jako...*“¹⁹³ I tato informátorka reflektovala nejen, že existuje rozdíl mezi životem Vietnamců ve Vietnamu a u nás, ale i rozdíl mezi životem Čechů a Vietnamců v Čechách s tím, že Vietnamci se jen postupně a v první generaci spíše jen „navenek“ přizpůsobují většinové společnosti. „*Jsou přizpůsobený tady tomu životu v Česku. Nežijou zase úplně jako Češi...*“¹⁹⁴ S tímto tvrzením korespondoval také názor 23leté české informátorky, která se svým přítelem Vietnam před časem navštívila. „*Vietnamci v Čechách se snaží českému životnímu rytmu přizpůsobit, takže navenek to může vypadat, že styl a rytmus života je stejný, ale není.*“¹⁹⁵

Čeští i vietnamští informátoři, kteří navštívili Vietnam, mimo jiné tvrdili, že Vietnamci žijící ve Vietnamu jsou všeobecně velmi družní a tak jsou na denním pořádku návštěvy příbuzných a známých. „... *hodně času trávěj v práci a taky na návštěvách. Já když jsem tam byl u babičky, tak tam pořád někdo chodil. Vždycky nějaká teta a ještě vzdálenější teta a já prostě ty lidi vůbec neznal (smích).*“¹⁹⁶ Fakt, že jsou ve Vietnamu neohlášeně návštěvy běžnou věcí, potvrdila také česká informátorka, která Vietnam navštívila. „...*návštěvy do domu chodí už třeba v sedm nebo osm hodin ráno. To je v Čechách nemyslitelný...*“¹⁹⁷

¹⁹¹ Inf. z páru č. 5, Vietnavec, 21 let, student.

¹⁹² Tato vietnamská informátorka z páru č. 2 měla ve zvyku, přestože je sama součástí vietnamské komunity, označovat Vietnamce obecně slovem „oni“. Sama se tedy identifikovala spíše s českou společností, což svědčí o vysoké míře její integrace.

¹⁹³ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹⁹⁴ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

¹⁹⁵ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

¹⁹⁶ Inf. z páru č. 5, Vietnavec, 21 let, student.

¹⁹⁷ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

Časté návštěvy však nebývají neobvyklé jen pro Čechy, kteří se do Vietnamu přijeli podívat se svým partnerem, ale také pro samotné vietnamské informátory, žijící v Čechách již jako druhá generace. „*A pak ještě to, že ve Vietnamu se všichni navštěvují, ale pořád. Neumím si představit, že prostě v Čechách by k tobě jen tak vtrhla nějaká sousedka nebo někdo prostě bez ohlášení, že si jde popovídat nebo chce půjčit něco na vaření nebo tak. A ve Vietnamu tohle prostě je a nikomu to nevadí.*“¹⁹⁸

Z výpovědí mých vietnamských informátorů je patrné, že oni, jakožto příslušníci druhé generace vietnamských migrantů již plně nerozumí původnímu stylu života, který byl pro jejich rodiče, když žili ve Vietnamu, zcela běžný. Pro mé vietnamské informátory, kteří od narození vyrůstali v České republice, tak byly atributy, které souvisí se způsobem života ve Vietnamu, jako jsou například právě časté návštěvy, široké příbuzenské vztahy, otevřenost bydlení či ztráta soukromí věcí nezvyklou a zvláštní, což svědčí o jejich poměrně vysoké integraci do české společnosti.

Výchova

Všichni informátoři a informátorky se shodli, že mezi českou a vietnamskou výchovou je poměrně velký rozdíl. Čeští i vietnamští informátoři celkově považovali vietnamskou výchovu za přísnější, než tu českou. „*Vietnamská výchova je určitě přísnější...*“¹⁹⁹ Na druhou stranu tato přísná výchova mívá dle mých informátorů dobré výsledky. „*Myslím si, že vietnamský děti bývají většinou moc dobře vychovaní, takže věřím tomu, že Vietnamci vědí, co dělají.*“²⁰⁰ Pro vietnamské děti je dle mých informátorů typické, že respektují rodiče, mají k nim velikou úctu a nedovolí si jim odmlouvat. „*U Vietnamců je základem výchovy respektovat rodiče a poslouchat jejich kázání, neodmlouvat a pilně pracovat na své budoucnosti.*“²⁰¹ Tento fakt mi potvrdila také česká informátorka. „*No ale co mi přítel říkal, tak na něj byli rodiče dost přísní... Ale zase je fakt, že přítel má k rodičům neskutečnou úctu... On se s nima prostě nikdy nepohádá, nikdy jim jakože neodporuje.*“²⁰² S těmito názory koresponduje také výrok vietnamské informátorky, které tvrdila, že tato úcta k rodičům v některých případech vede k tomu, že děti nemají vlastní názor, jelikož jakékoliv odporování rodičům je bráno jako projev neúcty a drzost. „*... musej pořád pracovat, učit se, pomáhat, v podstatě nemůžou mít svůj vlastní život, svůj vlastní názor... kdyby řekli svůj*

¹⁹⁸ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

¹⁹⁹ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²⁰⁰ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

²⁰¹ Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

²⁰² Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

vlastní názor, tak už jsou drzí, nevychovaný. ²⁰³

Českou výchovu pak moji informátoři hodnotili jako podstatně volnější. *„Já bych řekla, že česká výchova je taková víc volnomyšlenkářská (smích).* ²⁰⁴ Na děti navíc nebývají kladeny tak vysoké nároky a očekávání. S tímto postojem souhlasil také vietnamský informátor, který zmiňovanou „volnost“ nepovažoval za špatnou. *„A v český výchově bych vyzvedl, že dávaj dospělému dítěti větší volnost při rozhodování a zároveň budování si nezávislosti na rodičích.* ²⁰⁵ Opačný názor měla vietnamská informátorka, která naopak vnímala větší volnost českých dětí jako nezáměr ze strany rodičů. *„Když je Čechům patnáct, tak je považují za skoro dospělé a nestarají se o ně, to je podle mého názoru taky špatně.* ²⁰⁶ Tatáž informátorka také tvrdila, že u českých rodin postrádá všeobecně soudržnost, pospolitost a důkladnou péči o děti, která je u Vietnamců běžná. *„Chybí mi u Čechů taková ta pravá rodinná atmosféra a starání se o děti.* ²⁰⁷ Tento názor potvrdila také česká informátorka. *„Líbí se mi, jak (vietnamská) rodina drží při sobě a že děti nejsou tak drzí, jako některý děti v Čechách, váží si víc rodičů.* ²⁰⁸

Většina informátorů se nebyla schopna rozhodnout, zda lze považovat některý z těchto dvou modelů výchovy za lepší. *„... Nedá se říct lepší či horší, každá výchova má svoje klady a záporny.* ²⁰⁹ Bez ohledu na pohlaví či etnicitu partnerů všichni informátoři doufají, že v budoucnu u společných dětí se jim v ideálním případě podaří zkombinovat to nejlepší z obou výchov. *„... Jako budoucí rodič, tak za deset let (smích), bych bral příklad z obou kultur.* ²¹⁰

Slavení svátků

Největším rozdílem při slavení a prožívání tradičních svátků byl samotný fakt, že Vietnamci a Češi slaví vesměs odlišné svátky. Zatímco česká společnost chápe jako hlavní svátky v průběhu kalendářního roku především Vánoce, pro Vietnamce a Vietnamky je nejvýznamnějším svátkem v roce oslava lunárního Nového roku²¹¹, který slaví i Vietnamci

²⁰³ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

²⁰⁴ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

²⁰⁵ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

²⁰⁶ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²⁰⁷ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²⁰⁸ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

²⁰⁹ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

²¹⁰ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

²¹¹ „Tet Nguyen Dan“ – nejvýznamnější vietnamský svátek, který je pohyblivý a slaví se mezi 21. lednem a 20. únorem.

žijící v České republice. „... vietnamskej Novej rok se musí slavit.“²¹² Přestože Vietnamci u nás slaví lunární Nový rok pravidelně, probíhá tato oslava dle mých informátorů jiným způsobem, než ve Vietnamu. „No, tak my tady v Česku to slavíme jinak. Ve Vietnamu jde člověk ven a prožívá to, fakt to prožívaj ty svátky všichni společně mezi sebou, navštěvujou se...“²¹³ „Ve Vietnamu se slaví Nový rok ve velkém. To tady je to spíš taková menší oslavička (smích).“²¹⁴

Vietnamští informátoři a informátorky většinou tvrdili, že podoba oslavy vietnamského Nového roku v prostředí ČR spočívá ve slavení v rodinném kruhu. Tak tomu je i v případě, že se jedinec již odstěhoval od své výchozí rodiny a osamostatnil se. I takové „dospělé“ dítě se v tento pro Vietnamce významný den vrací prožít slavnostní chvíle do své původní rodiny, ať už sám nebo se svým partnerem/partnerkou. Během tohoto dne Vietnamci připravují slavnostní jídlo, modlí se, povídají si a rodiče dávají dětem peníze. „No tak sejdeme se celá rodina, s mamkou vaříme a pak to všichni jíme a povídáme si.“²¹⁵ „Prostě se uvaří a modlí se u toho.“²¹⁶ „Takže vlastně máme večeři, tradiční jídla, spíš si jako povídáme, dáváme si peníze pro štěstí.“²¹⁷

Někteří Vietnamci v ČR dodržují v rámci rodiny určité zvyklosti, které se běžně pojí s oslavami lunárního Nového roku ve Vietnamu. V rodinách některých vietnamských informátorek se dodržovala tradice týkající se příchodu první osoby po lunárním Novém roce do domu. Takový člověk má údajně přinést rodině štěstí. U mých informátorek měla tato tradice hned dvě různé podoby. V jedné rodině hrálo při příchodu do bytu důležitou roli pohlaví a celkově postavení v rodině. „První musí vejít jakože brácha, potom táta a až potom já. A neplatí to, když třeba člověk bydlí v paneláku jako my, neplatí to, že můžu počkat na chodbě, to v žádném případě není.“²¹⁸ V druhé rodině se význam přikládal znamení, ve kterém jsou jednotliví členové domácnosti narozeni. „... že nás má jako navštívit někdo, kdo má znamení, který se hodí s tebou třeba. Já sem pes a hodím se ke kohoutovi, takže mým úkolem je vždycky po půlnoci jít ven a zase vstoupit k nám do domu, abych přinesla té rodině štěstí po celý rok.“²¹⁹

Téměř všichni vietnamští informátoři se shodli na tom, že Vánoce s rodiči slavili, pouze

²¹² Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²¹³ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

²¹⁴ Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

²¹⁵ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

²¹⁶ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²¹⁷ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

²¹⁸ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²¹⁹ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

když byli děti.²²⁰ „*No tak naši, jako Vietnamci, moc Vánoce neslaví, jelikož to pro ně není nějaké důležitéj svátek jako v Čechách. Takže naši od doby, co sem odešla z domova, tak ho ani extra moc neslaví...*“²²¹ „*No ono jak sem říkal, tak prostě moje rodina už teď Vánoce neslaví.*“²²² Fakt, že Vietnamci Vánoce slaví, i když mnohdy jen kvůli dětem, dokazuje, že dochází k určitému přibližování způsobu života Vietnamců v Čechách s většinovou společností. Plně se však s tímto svátkem neztotožňují, protože když děti dospívají, od slavení Vánoc velká část z nich upouští. „*My sme Vánoce slavili, jen když sem byl malej. Někdy tak ve třinácti, čtrnácti to naši už přestali řešit.*“²²³ Určitý posun v tomto trendu přinášejí moji informátoři, příslušníci druhé generace vietnamských migrantů, kteří Vánoce slaví se svým českým partnerem i v dospělém věku.

Pokud byly v rodinách vietnamských informátorů a informátorek menší děti, rodina se obvykle přizpůsobila většinovému způsobu života české společnosti také slavením Vánoc – i když v poněkud redukované podobě, bez řady atributů, provázejících oslavu Vánoc v českých rodinách. U mnohých vietnamských informátorů zaznívalo, že mívali na Vánoce ozdobený stromeček. „... *Ale dřív sme zdobili stromeček a nechávali sme ho vlastně do února, kdy byl ještě vietnamskej Novej rok.*“²²⁴ „... *třeba stromeček už ani nemáme, to sme měli jen jako malý.*“²²⁵ V rodinách si také předávaly dárky, i když šlo dle mých informátorů většinou spíše o drobnosti. „*Večer sme se sešli všichni a dali si nějaký dárky, ale spíš takový menší blbosti, než vyloženě nějaký veledary (smích).*“²²⁶ „*A normálně sme si dávali i dárky...*“²²⁷ Ani u jednoho z vietnamských informátorů jsem se nesetkala s tím, že by v rodině pekli cukroví nebo zpívali koledy, což patří ke zvykům, které o Vánocích dodržovali čeští informátoři a informátorky.

Určitý trend sblížení způsobu života a společné prožívání odlišných svátečních okamžiků v etnicky smíšeném páru naznačovala 23letá vietnamská informátorka, která se poprvé před Vánočními svátky v roce 2015 měla zúčastnit pečení cukroví s matkou svého přítele a moc se na to těšila. „*Jen teda sem domluvená s jeho maminkou, že někdy ještě před Vánocema budeme péct cukroví. Já v tom budu mít premiéru, tak doufám,*

²²⁰ Jedním z důvodů, proč velké množství Vietnamců přijalo slavení českých Vánoc, může být fakt, že Vánoce jsou v České republice vnímány především jako rodinný svátek a právě rodina je pro Vietnamce velmi důležitou hodnotou.

²²¹ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²²² Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

²²³ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

²²⁴ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²²⁵ Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

²²⁶ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

²²⁷ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

že se neznemožním (smích).²²⁸ Česká tradice alespoň deklarovaného vánočního půstu se u vietnamských informátorů také neobjevila, čeští informátoři ji zmiňovali poměrně často a obvykle se ji snažili dodržet, ne vždy však uspěli. „Naši i drží půst, ale to já nikdy nevydržím (smích).²²⁹ „... a přímo na Štědrý den pak držíme půst a připravujeme salát a obalovaného kapra na večeři.“²³⁰ „Máma dřív i chtěla, abych držel půst, ale pak to vzdala, protože sem byl hrozně nepříjemnej, když sem nic nejedl (smích).“²³¹

Jakmile se partnerský vztah stává vážnějším a trvá delší dobu, většina vietnamských informátorů a informátorek slaví Vánoce s partnerem/partnerkou a jeho českou rodinou. „... ona loni byla přítelkyně u nás a to sme prostě slavili ty klasický Vánoce český.“²³² „Jsme u něho doma s rodičema. A slavíme u nich, no. Slavíme dvacátýho čtvrtýho na Štědrý den. Dopoledne sem s rodičema a odpoledne jdu za přítelem.“²³³ Vietnamské rodiny informátorů a informátorek neměly nikdy výhrady vůči tomu, že jejich potomek nebyl na Vánoce s nimi, jelikož Vánoce nevnímaly jako pro ně významný svátek. „Naši tohle moc neslaví, takže jim ani nevadí, že nejsem doma.“²³⁴ Někteří informátoři slaví Vánoční svátky se svou orientační rodinou, ovšem Vánoce s partnerem nevynechávají, obvykle si je udělají později. „No a i když spolu už bydlíme, tak prostě o Vánocích jedeme každej ke své rodině. A spolu jsme pak dvacátýho pátýho a uděláme si druhý společný Vánoce.“²³⁵

Jako určitý projev prolínání kulturních prvků lze uvést i to, že vietnamští informátoři přibírají naopak své české partery a partnerky k vietnamských oslavám a svátkům - především pak k oslavám lunárního Nového roku. „A pak náš Nový rok slaví přítel s náma. My ho přibíráme do našich svátků a on mě k němu.“²³⁶ „... a často bývám pozvaná taky na různé oslavy a tak. Někdy to pro mě je docela zvláštní, když sem jediná běloška mezi třístovkou Vietnamců, nicméně jsem moc ráda, že už mě berou mezi sebe.“²³⁷

²²⁸ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

²²⁹ Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

²³⁰ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

²³¹ Inf. z páru č. 1, Čech, 23 let, student.

²³² Inf. z páru č. 3, Čech, 27 let, nezaměstnaný.

²³³ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

²³⁴ Inf. z páru č. 3, Vietnamka, 23 let, obsluha v restauraci.

²³⁵ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

²³⁶ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

²³⁷ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

Zábava a volný čas

Určitá odlišnost mezi Čechy a Vietnamci se projevovala nejen v množství volného času, ale také ve způsobu jeho trávení. Když informátoři mluvili o Vietnamcích jako celku, shodovali se, že ti volný čas prakticky nemají. „*Jo, Vietnamci skoro nemaj volnej čas.*“²³⁸ „*Vietnamec, když má volný čas, tak ho v podstatě ani nemá.*“²³⁹ Jak se ukázalo, toto všeobecné tvrzení se vztahovalo především na Vietnamce žijící ve Vietnamu, kde se týkalo nejen dospělých, ale i dětí a studentů, kteří dle mých informátorů musí trávit hodně volného času učením, takže vlastně ani žádný volný čas nemají. „*Ale vím, že prostě studenti jako Vietnamci, ve Vietnamu se prostě učí. Furt se učí...*“²⁴⁰

Když jsem se zabývala Vietnamci žijícími v České republice, bylo třeba blíže specifikovat, o které generaci Vietnamců u nás se hovoří. Z výpovědí informátorů bylo totiž patrné, že co se Vietnamců žijících v ČR týká, vztahovaly se výroky o veliké pracovitosti Vietnamců především k první generaci na našem území, tedy k rodičům informátorů. „*Já to vidím na své mamince, že místo toho, aby si odpočinula, jde na Sapu a jde pracovat a přitom nemusí. Vůbec nemusí... Ona prostě pojede, prostě pojede na tu Sapu. I když je víkend a bude prostě dělat.*“²⁴¹

K určitému posunu v množství volného času pak docházelo u samotných informátorů. Když informátoři a informátorky hovořili o sobě, případně o svém vietnamském partnerovi/partnerce, z výpovědí bylo zřejmé, že vietnamský příslušník druhé generace měl volného času již podstatně více, a trávil ho v podstatě téměř stejně jako Češi, čímž se opět projevuje tendence přibližování vietnamského a českého způsobu života.

Co se způsobu trávení volného času týče, informátoři tvrdili, že Vietnamci ve Vietnamu se ve svém volnu věnují především odpočinku. „*Tak Vietnamci ve Vietnamu nemaj prostě moc volného času. A když jo, jsou rádi, že si odpočinou od práce (smích).*“²⁴² Zbylý volný čas pak dle české informátorky, která se svým přítelem Vietnam navštívila, trávili Vietnamci návštěvami známých a příbuzných nebo hráli karty. „*... jedou za známými nebo rodinou a třeba hrají karty.*“²⁴³ Tatáž informátorka také tvrdila, že sport a vše kolem něj nebylo ve Vietnamu tak rozšířené, jako v České republice, přesto však nelze říci, že by se Vietnamci ve Vietnamu nikdy nevěnovali sportu. Dle jejího názoru jen sportovali

²³⁸ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

²³⁹ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

²⁴⁰ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²⁴¹ Inf. z páru č. 2, Vietnamka, 21 let, studentka.

²⁴² Inf. z páru č. 4, Vietnamec, 23 let, student.

²⁴³ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

odlišně, než jsme tomu v ČR zvyklí. „Vietnamci třeba taky sportují, ale jinak. Starší Vietnamci vstávají brzo ráno a třeba v parku cvičí Tai-Chi nebo se jen tak protahují...“²⁴⁴

Obdobnou tendenci ve způsobu trávení volného času vykazovala podle mého souboru informátorů také první generace Vietnamců na našem území, tedy rodiče mých informátorů. I pro tyto u nás žijící Vietnamce, stejně jako pro ty ve Vietnamu, byl hlavní náplní volného času odpočinek. „... jsou rádi, že si můžou odpočinout... no a pak jsou rádi, že přijdou domů, normálně si daj večeři, a půjdou spát.“²⁴⁵

Čeští i vietnamští informátoři se shodli, že oni sami rádi tráví volný čas se svým partnerem/partnerkou. „Pro mě je ideálně strávenej každej čas, co sem se svým přítelem (smích).“²⁴⁶ Partneři spolu většinou chodili na procházky, na jídlo či do kina. Mnozí informátoři trávili volný čas také se svými přáteli. „Já když mám volnej čas... tak sem rád krom přítelkyně samozřejmě, taky s kamarádama.“²⁴⁷ Informátorky obvykle nehledě na etnicitu s kamarádkami chodily nakupovat nebo tančit na diskotéku. „S holkama chodíme nakupovat nebo večer někam do klubu občas.“²⁴⁸ Informátoři chodili posedět s kamarády do hospody nebo hráli na internetu hry. „Občas jdeme na jedno a prostě probrat všechno (smích).“²⁴⁹ „No a taky docela rád hraju s klukama různý hry na netu a tak.“²⁵⁰

Když moji informátoři netrávili volný čas s partnerem či s kamarády, obvykle ho věnovali nějaké zábavě. Druh zábavy byl podle výpovědí informátorů a informátorek u Vietnamců druhé generace a jejich partnerů/partnerek jen drobně odlišný. Jedním z rozdílů v trávení volného času byly výlety. Ty byly dle některých názorů pro Čechy jedním z oblíbených druhů zábavy, zatímco Vietnamci na ně prakticky nejezdili.²⁵¹ „... když to vezmu všeobecně, tak podle mě třeba Vietnamci moc neznají výlety. Nebo jako že na ně nejezdí... Zatímco třeba po Čechy je podle mě tohle výletování takový typický (smích).“²⁵² Dle stejné informátorky nejezdila na výlety ani druhá generace Vietnamců v ČR zejména proto, že jejich rodiče tento český trend neznali a tudíž je k tomu nemohli vést.²⁵³

²⁴⁴ Inf. z páru č. 4, Češka, 23 let, studentka.

²⁴⁵ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²⁴⁶ Inf. z páru č. 5, Češka, 20 let, studentka.

²⁴⁷ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

²⁴⁸ Inf. z páru č. 1, Vietnamka, 23 let, studentka.

²⁴⁹ Inf. z páru č. 3, Čech, 27 let, nezaměstnaný.

²⁵⁰ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

²⁵¹ Ačkoli druhá generace Vietnamců žijící v ČR již bývá podstatně více integrována, stále se objevují drobnosti, které ani pro druhou generaci Vietnamců nejsou zcela běžné a nemají s nimi příliš zkušeností. Právě tyto drobné rozdíly v trávení volného času – odlišné názory na výlety, a různé druhy sportů dokazují, že ani druhá generace Vietnamců žijící na našem území není plně integrována a stále se od české společnosti určitými detaily liší.

²⁵² Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

²⁵³ Jedním z důvodů proč vietnamští rodiče se svými dětmi nikam nejezdí (výjimkou jsou návštěvy příbuzných

„Jeho tam rodiče prostě nikdy nevzali. Nikdy s nima pořádně nikde nebyl.“²⁵⁴

Čeští i vietnamští informátoři tvrdili, že Češi mají všeobecně ve velké oblibě sporty, což pro Vietnamce není příliš typické. *„Já bych řekl, že Češi na rozdíl od Vietnamců hrozně prožívají sporty.“²⁵⁵* Někteří informátoři tvrdili, že Češi mají rádi například zimní sporty, které mnozí Vietnamci nikdy neprovozovali. *„... třeba takový lyžování nebo snowboard, který sou podle mě v Čechách dost oblíbený a běžný, ve Vietnamu prostě logicky nebudou.“²⁵⁶* *„Vietnamec nebyl nikdy v Alpách na lyžích, Čech ano.“²⁵⁷* Český informátor z páru číslo jedna zmínil také plavání, které Vietnamci prakticky neovládají, zatímco v Čechách patří k běžným dovednostem. *„... spousta Vietnamců neumí plavat...což mě přijde divný, protože u nás se to děti vlastně učí už pomalu ve školce...“²⁵⁸*

Shrnutí

Ve výpovědích mých informátorů se objevovaly celkem čtyři roviny, které bylo třeba zohlednit – Vietnamci ve Vietnamu, první generace Vietnamců v Čechách, druhá generace Vietnamců v Čechách a Češi. Vietnamci ve Vietnamu žijí úplně jiným způsobem než Češi, mají jiné svátky, tradice, odlišnou výchovu a mnoho dalšího. První generace Vietnamců v Čechách, tedy generace rodičů mých informátorů se již české společnosti trochu přiblížila. Příkladem toho sblížení může být například slavení Vánoc, od kterého ovšem upouští ve chvíli, kdy děti začnou dospívat. První generace Vietnamců v ČR si stále udržuje určitou vietnamskou svébytnost - slaví svátky typické pro Vietnam a provádějí různé rituály. K dalšímu posunu pak dochází u druhé generace Vietnamců v Čechách. Na mých vietnamských informátorech je patrné, že jsou do české společnosti do značné míry začlenění. Volný čas tráví prakticky stejným způsobem jako Češi a mnohdy s českými kamarády. Ztotožňují se také s českými svátky, mnozí z nich mají česká jména. I přes to se ale příslušníci druhé generace Vietnamců v ČR od Čechů určitým způsobem liší, což je dáno zejména výchovou a projevuje se v některých prvcích způsobu života.

ve Vietnamu), může být také jejich veliké pracovní vytížení, které jim to neumožňuje.

²⁵⁴ Inf. z páru č. 6, Češka, 21 let, studentka.

²⁵⁵ Inf. z páru č. 5, Vietnamec, 21 let, student.

²⁵⁶ Inf. z páru č. 1, Čech, 23 let, student.

²⁵⁷ Inf. z páru č. 6, Vietnamec, 24 let, student.

²⁵⁸ Inf. z páru č. 1, Čech, 23 let, student.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na partnerské vztahy Čechů/Češek s Vietnamci/Vietnamkami. Zjišťovala jsem reflexi vztahu nejen od vietnamských informátorů a informátorek, kteří již od narození vyrůstali v českém prostředí a kromě působení své rodiny prošli také socializací v českých institucích, ale také od jejich českých partnerů/partnerek.

Na základě analýzy výzkumem shromážděných dat jsem dospěla k následujícím závěrům:

- 1) V partnerském vztahu Čechů a Vietnamek a Vietnamců a Češek se krom všedních neshod objevují také určité komplikace a překážky, se kterými se běžný etnicky homogenní pár neseťká. Mnozí informátoři za nejobtížnější situaci považovali seznámení partnera/partnerky s rodiči. Zejména vietnamští informátoři a informátorky se obávali, že jejich partnerství vyvolá u rodiny negativní reakce. Tak se stalo jen ve výjimečných případech. Naopak některé české informátory a informátorky mile překvapilo, že vietnamští rodiče jejich partnerů vztah přijali bez větších výhrad, a obavy jejich protějšků se tak ukázaly mnohdy jako neopodstatněné.
- 2) U vietnamských informátorů/informátorek z českovietnamského partnerství obvykle probíhalo seznámení s výchozí rodinou později než v českých rodinách, jelikož z počátku vztah udržovali spíše v tajnosti. Nelze ovšem říci, že by rodiče vietnamské etnicity reagovali na partnerství nejistěji než čeští rodiče, spíše že se vietnamští informátoři a informátorky reakcí svých rodičů více obávali. Jedním z důvodů pozdějšího představování na vietnamské straně může být také fakt, že Vietnamci obvykle své rodině představují pouze toho partnera, kterého si jednou plánují vzít.
- 3) Snadnější přijetí partnera/partnerky odlišného etnika nezáleželo ani tak na etnicitě rodičů, jako spíše na jejich pohlaví. Větší rezervovanost ve vztahu ke smíšenému partnerství svých potomků obvykle projevovaly matky, které se strachovaly, že by prostřednictvím takového smíšeného vztahu mohly přijít o kontakt nejen se svým potomkem, ale i s jeho budoucí rodinou.²⁵⁹ Otcové a sourozenci obvykle etnicky smíšený vztah přijali kladně a neměli proti

²⁵⁹ Tato reakce se častěji objevovala u vietnamských matek.

němu námitek. Někdy také pomáhali přesvědčit obávající se matky, aby dané partnerství začaly plně akceptovat.

- 4) Zatímco u českých rodičů byl hlavním důvodem pochybností o smíšeném vztahu především strach z neznámého pramenící z předsudků, u vietnamských rodičů se objevila širší škála důvodů, proč mají ke smíšenému vztahu svých potomků výhrady. Rodiče vietnamských informátorů a informátorek se obávali, že by se český partner/partnerka nebyl schopný o jejich potomka řádně postarat. U mužů tím bylo obvykle myšleno, že se musí o rodinu postarat finančně a dostatečně ji zabezpečit, u žen byl tento pojem spojován s celkovou péčí o muže, rodinu a domácnost.
- 5) Všichni informátoři a informátorky se shodli, že od svých přátel se dočkali akceptace vztahu, i když ta bývala většinou více bezprostřední u vietnamských informátorů/informátorek. Velká část jejich přátel byli Češi a tak pro ně bylo přijetí českého partnera/partnerky jejich kamaráda bezproblémové.
- 6) Na veřejnosti se informátoři a informátorky nejčastěji setkávali se zvědavými pohledy ze strany neznámých lidí, popřípadě s různými poznámkami či nevhodným okřikováním. Tyto reakce dosvědčují, že ačkoli se v České republice počet etnicky smíšených partnerství a manželství zvyšuje, pro většinovou společnost stále není etnicky smíšený pár věcí zcela přirozenou a běžnou.
- 7) Určitý problémem, který se u informátorů/informátorek objevoval poměrně často, bylo celkové nepochopení vietnamské kultury a výchovy, která je od té české poměrně odlišná. Vietnamští informátoři/informátorky například nechápali drzost svých partnerů/partnerek vůči rodičům a jejich protějšky naopak rozčilovalo, že oni svoje rodiče až přehnaně poslouchají a nedovolují si jim odporovat.
- 8) Vzhledem k poměrně dlouhému trvání partnerských vztahů moji informátoři reflektovali také pozitiva a negativa, která takový smíšený partnerský vztah přináší. K hlavním pozitivům mezinárodních partnerských vztahů řadili moji informátoři především možnost naučit se novým zvykům či poznat jinou kulturu. Často byla zmiňována také tolerance, kterou se prý partneři ve svém vztahu naučili a která je dle jejich názoru velmi důležitá. Za hlavní negativa byly považovány především reakce okolí, které ne vždy heterogenní partnerský vztah akceptuje. Zmiňována byla také jazyková bariéra, která se ovšem

neobjevuje při komunikaci mezi partnery samotnými, jako tomu mohlo být u partnerských vztahů s Vietnamci první generace, ale při komunikaci s širší rodinou.

- 9) Ačkoli všichni informátoři a informátorky navštěvovali od dětství české školky a školy, jejich výchova v rodině byla poměrně odlišná a i oni samotní vnímají právě výchovu jako jeden z největších rozdílů mezi Čechy a Vietnamci. Všichni informátoři tvrdili, že česká výchova je podstatně volnější, liberálnější a dává dětem více prostoru, zatímco ta vietnamská je sice přísnější, ovšem s dobrými výsledky.
- 10) U mých informátorů a informátorek nedocházelo k žádným konfliktům či neshodám ohledně slavení svátků či dodržování tradic.
- 11) Způsobem trávení volného času se moji vietnamští informátoři a informátorky od svých českých protějšků příliš neliší. K rozdílům, které byly zmiňovány, patří zejména pro Čechy typické ježdění na výlety, lyžování či plavání, které ani pro Vietnamce druhé generace nebývá obvyklé.

Zcela na závěr lze říci, že v rámci partnerských vztahů se projevil také posun v integraci Vietnamců a Vietnamek druhé generace do české společnosti oproti generaci jejich rodičů. Jednoznačným ukazatelem integrace je český jazyk, který všichni moji vietnamští informátoři/informátorky dle očekávání bezproblémově ovládali. Integrace mých informátorů se projevila také na způsobu života, který je velmi blízký, ne-li zcela totožný s životem většinové české společnosti. Také slavení českých svátků (zejména Vánoc) i v dospělém věku svědčí o postupném začleňování druhé generace Vietnamců/Vietnamek do české společnosti. Za nejvýznamnější indikátor integrace lze považovat vědomou a deklarovanou identifikaci s českou společností.²⁶⁰

²⁶⁰ V takových případech informátoři mluvili o Vietnamcích ve třetí osobě jako „o nich“ a sebe řadili k české společnosti.

SOUPIS ZDROJŮ

Literatura:

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. *Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky*. Vyd. 1. Praha: Sofis, 2005. ISBN 80-902785-8-2.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-039-1.

FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Karlovy Praha, 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-174-9.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.

HARTZ, Paula R. *Taoismus*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996. Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). ISBN 80-7106-185-9.

HLAVATÁ, Lucie. *Dějiny Vietnamu*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-965-2.

HOOBLER, Thomas a Dorothy HOOBLER. *Konfucianismus*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. Světová náboženství (NLN, Lidové noviny). ISBN 80-7106-190-5.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2284-9.

JIRÁSKOVÁ, Věra. *Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy*. 1. vyd. Praha: Epoque, 2006, 130 s. ISBN 80-87027-31-0.

KASSIN, Saul M. *Psychologie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1716-3.

KIBRIA, Nazli. *Family tightrope: the changing lives of Vietnamese Americans*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, c1993. ISBN 0691021155.

KOCOUREK, Jiří. Co znamená být "cizincem"? In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 12-18. ISBN 80-7319-055-9.

KOCOUREK, Jiří. Vietnamci v současné ČR. In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 102-117. ISBN 80-7319-055-9.

KOCOUREK, Jiří. Vietnamci v ČR. In: LEONTIYEVA, Yana, Petra EZZEDDINE-LUKŠÍKOVÁ, Tomáš HIRT, Marek JAKOUBEK, Jiří KOCOUREK a Lucia PAŽEJOVÁ. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů: (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006, s. 46-62. ISBN 80-7330-098-2.

LOUŽEK, Marek. Zachrání Evropu imigrace? In: JANÁČKOVÁ, Stanislava, Martin SLANÝ a Jan SKOPEČEK. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 175-204. ISBN 978-80-7542-007-7.

MATĚJKOVÁ, Erika. *Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 159 s. Partnerské vztahy. ISBN 978-80-247-1832-3.

MARTINKOVÁ, Šárka a Eva PECHOVÁ. Vietnamská komunita v ČR. In: SCHEU, Harald Christian. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 210-218. ISBN 978-80-87284-07-0.

MIKULÁŠTÍK, Milan. *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2010. Manažer. ISBN 978-80-247-2339-6.

MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ. Interkulturní společnost a její dopad na jedince a rodinu. In: GILLERNOVÁ, Ilona. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 97-105. ISBN 978-80-247-2798-1.

MÜLLEROVÁ, Petra. *Vietnam*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. Stručná historie států. ISBN 80-7277-255-4.

NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, 124 s. ISBN 978-80-86506-82-1.

PECHOVÁ, Eva. Vietnamské tradiční svátky a oslavy. In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 56-66. ISBN 80-7319-055-9.

PENNINX, Rinus a Marco MARTINIELLO. Integration Processes and Policies: State of the Art and Lessons. 2004, s. 139-163. In: MARTINIELLO, Marco a Sonia GSIR. *Migration Policies and Multiculturalism in the European Union: Readings*. 2014-2015. Liège: Presses Universitaires de Liège, 2014, s. 55-67.

PETRÁŠ, René. Zahraniční pracovníci v komunistickém Československu a vznik vietnamské komunity. In: SCHEU, Harald Christian, Ednan ASLAN, Karolína BABICKÁ a Daniel BARTOŇ. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 135-138. ISBN 978-80-87284-07-0.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 294 s. ISBN 978-80-247-3960-1.

PRŮCHA, Jan. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, 263 s. První pomoc pro pedagogy. ISBN 80-7254-866-2.

SCHEU, Harald Christian. Pojem kulturního konfliktu. In: SCHEU, Harald Christian, Ednan ASLAN, Karolína BABICKÁ a Daniel BARTOŇ. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011, s. 17-29. ISBN 978-80-87284-07-0.

SKOPEČEK, Jan. Ekonomické aspekty masové migrace. In: JANÁČKOVÁ, Stanislava, Martin SLANÝ a Jan SKOPEČEK. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 25-35. ISBN 978-80-7542-007-7.

ŠEBESTA, Filip. Evropa a masová migrace - nejen ekonomické souvislosti. In: JANÁČKOVÁ, Stanislava, Martin SLANÝ a Jan SKOPEČEK. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause, 2016, s. 69-82. ISBN 978-80-7542-007-7.

ŠMOLKA, Petr. *Výběr partnera: [pro nezadané i zadané]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 127 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-1080-3.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

THI PHUONG HIEN, Phung. Poznámky a komentáře k výchově a vzdělávání ve Vietnamu - tradice a současnost. In: ČERNÍK, Jan. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H & H, 2006, s. 129-140. ISBN 80-7319-055-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Průvodce partnerským vztahem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 128 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054-8.

Internetové zdroje:

ANH, Hai. Typická vietnamská rodina. In: *Viet.cz* [online]. 2011 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.viet.cz/clanky/16-typicka-vietnamska-rodina>.

BROUČEK, Stanislav. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR* [online]. Praha, 2003 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2006/SPP416/um/2646404/adaptace_vietnamskeho_etnika_v_CR.pdf.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Děti, žáci a studenti podle státního občanství v mateřských školách, základních, středních a vyšších odborných školách a konzervatořích ve školním roce 2014/15* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/32508276/1415_c04t41.pdf/770ce6de-5582-438d-b338-e99371cefcef?version=1.0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografické události cizinců v letech 1996 - 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29682397/c08R81_2014.pdf/ca5a886f-339f-4fac-8da5-1e47e713024a?version=1.0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Sňatky cizinců v ČR podle vybraných státních občanství - vývoj v letech 1995 - 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/29682397/c08R83_2014.pdf/de931ac7-5734-49d7-962d-3c831b963266?version=1.0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v ČR - včetně azylantů: Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a občanství k 31. 12. 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/1412_c01t14.pdf/3f5fc3fb-37ff-4dd7-9c62-a45dd1134d26?version=1.0.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Studenti VŠ - cizinci podle státního občanství v letech 2003 - 2014* [online]. [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/32508273/c04R40_2014.xlsx/1c4f398d-d332-43f1-9340-06bafa720307?version=1.0.

ČT24. *Chceme být uznanou menšinou, volají Vietnamci* [online]. 2012 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1134288-chceme-byt-uznanou-mensinou-volaji-vietnamci>.

KUŠNIRÁKOVÁ, Tereza. Čeští Vietnamci, nebo Vietnamští Češi? *Slovo - bulletin pro cizince a o cizincích* [online]. 2013, **10**.(1.), 12-13 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://www.slovo21.cz/nove/images/dokumenty_integrace/bulletin_slovo_01_13.pdf.

OLJAČA, Goranka. Vznikne u nás vietnamská škola? In: *Český rozhlas plus* [online]. 2014 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/plus/zaostreno/_zprava/vznikne-u-nas-vietnamska-skola--1376132.

PECHOVÁ, Eva. Vybraná božstva a kultury nadpřirozeného světa Vietnamců. In: *Klub Hanoi* [online]. Praha, 2003 [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/pdf/peduchove.pdf>.

STRAŠÁKOVÁ, Mária. Postavení ženy ve vietnamské tradiční rodině (v období od 10. do 19. století). In: *Klub Hanoi* [online]. Praha, 2003 [cit. 2016-04-16]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/pdf/stzena.pdf>.

TRAN THU, Trang. Žáci z Modřan se dověděli, jak se učí ve vietnamské škole. In: *Novinky.cz* [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-04-27]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/vase-zpravy/praha/2492-8194-zaci-z-modran-se-dovedeli-jak-se-uci-ve-vietnamske-skole.html>.

VENCOVSKÁ, Pavlína. *Partnerské vztahy mladých Vietnamek v České republice* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/113734/>. Bakalářská práce. Karlova univerzita, Fakulta humanitních studií. Vedoucí práce PhDr. Dana Bittnerová CSc.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů* [online]. Praha, 2001 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/vladni-dokumenty/zakon_novela_mensiny.pdf.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Struktura rozhovorů

Vyprávějte prosím, jak, kdy a kde jste se seznámili.

- 1) Dotazy týkající se fungování partnerského vztahu a reakcí rodiny a okolí:
 - Měli jste předtím, než jste spolu začali chodit, nějaké předsudky vůči etniku partnera/partnerky? V případě že ano, jaké?
 - Jaké výhody vidíte ve smíšeném vztahu?
 - Jaká jsou podle Vás naopak největší negativa Vašeho vztahu?
 - Vadí Vašemu příteli/přítelkyni něco na Vietnamcích/Češích?
 - Co se mu/jí naopak líbí?
 - Co bývá nejčastější příčinou sporů ve Vašem vztahu?
 - Jak tyto problémy řešíte?
 - Jaké byly/jsou nejzřetelnější problémy, se kterými jste se museli/musíte potýkat?
 - Jaké věci Vás ve vztahu nejvíc zaskočily/překvapily?
 - Jaký máte se svým partnerem/partnerkou výhled do budoucna?
 - Jaké máte názory na fungování rodiny a výchovu dětí?
 - V čem se podle Vás liší česká a vietnamská výchova?
 - Ke které byste se v budoucnu přiklonil/přiklonila?
 - Jaká byla Vaše výchova?
 - Jak Vaše rodina přijala Vašeho přítele/přítelkyni?
 - Jak probíhalo představení partnera/partnerky rodičům?
 - Jak vnímají a reagují na vztah s cizincem Vaši přátelé?
 - Vytvořili jste si nějaké společné přátelé, nebo máte každý svůj okruh přátel?
 - Jak na Váš vztah reaguje okolí, veřejnost?
 - Setkali jste se někdy na veřejnosti s nadávkami, s odsouzením Vašeho vztahu či celkově se špatnou reakcí na smíšený vztah?

- 2) Dotazy týkající se případného střetu kultur při trávení volného času, slavení svátků a dodržování tradic:
- Jaké existují z Vašeho pohledu rozdíly v životním stylu, rytmu a zvyklostech lidí z Vietnamu a z České republiky?
 - Jaké jsou podle Vás největší rozdíly ve způsobu trávení volného času u lidí z Vietnamu a z České republiky?
 - Jak si vy představujete ideální trávení volného času (dovolená, víkendy)?
 - Jaké svátky jsou pro Vás důležité?
 - Jak je slavíte?
 - Jaké české svátky považujete za důležité? (pro vietnamské informátory)
 - Jak slavíte Vánoce s partnerem/partnerkou?

Pasportizace

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru s vietnamskou informatorkou z páru č. 2 Annou

Pověz mi prosím, jak, kdy a kde jste se s přítelem seznámili?

Takže můj přítel vlastně chodil na automechanickou školu a on vlastně chodil do třídy s mojim kamarádem takže přes něho sme se vlastně poznali, přes mého kamaráda.

Měla jsi předtím, než jsi začala chodit s přítelem, nějaké předsudky vůči Čechům? V případě že ano, jaké?

*Tak jakoby předsudky to zase ne, ale všimla sem si třeba toho, že český lidi si hodně závidí, ale to neberu jako předsudky, jako nějak zle proti nim, protože já sem se tu narodila, takže já sem taky v podstatě Češka. - **A co myslíš, že si závidí?** - Tak jakoby všeobecně, jako třeba úspěch, nebo stačí, aby jedna měla něco lepšího, hezčího, ta druhá na ní tak kouká, jako tím výrazem prostě. Tak jako si myslím tohle.*

Jaké výhody vidíš ve smíšeném vztahu?

Ne, to nevidím žádný výhody. Si myslím, že každej vztah je jakoby stejnej. Žádný výhody asi v tom nevidím. Jako to asi nejde porovnat, jestli to má výhody/nevýhody. Nad tím sem jako takhle neuvažovala nikdy.

Jaká jsou podle tebe největší negativa vašeho vztahu?

*Negativa. Jo, tak negativa jako jo. Jako určitě jo. Ale já to беру... No jak to říct... Jako negativa, jestli ti teda můžu říct konkrétně, co? - **Určitě.** - Třeba nevýhodou je toho, že my máme jinou kulturu a jde o to, že můj rodiče jsou vychovaní prostě jinak. A než sme se dali dohromady tak to taky trvalo, než rodiče jakoby pochopili, že se máme fakt rádi. Protože oni byli vychováni, jakoby se neměli vůbec mísit rasy, že bych si měla najít prostě Vietnamce. Že bych měla založit rodinu jenom s Vietnamcem. Takže jo, ono to trochu chvílku trvalo, než rodiče pochopili, že se máme fakt rádi a že to nezměníme, takže asi jenom tohlencto je nevýhoda. Že ty kultury jsou odlišný.*

Co bývá nejčastější příčinou sporů ve vašem vztahu?

*Sporů? No tak asi žárlivost. - **Z tvojí nebo jeho strany?** - Z obou (smích). Takže no. - **A jak to pak řešíte?** - No narovinu. Na rovinu. My sme k sobě jako hodně upřímný, takže když mě něco vadí a řeknu mu prostě „Hele, mě vadí tohle a tohle.“ tak on řekne „To nebudu dělat.“ A zase jemu když něco vadí, třeba žárlí na nějakýho kluka, tak mi to řekne, že se mu to nelíbí, tak mu řeknu, že se nemá čeho bát, ukážu mu třeba konverzaci například. Udělám prostě všechno proto, aby věřil. No my máme hezkej vztah.*

Jaké byli nejzřetelnější problémy, se kterými jste se museli potýkat?

Během toho vztahu. No tak jedinej problém, co sem jakoby, co sme jakoby fakt měli za těch pět let, bylo, že si vlastně psal s bývalou přítelkyní. Ale jakoby v podstatě tam nic nebylo. Protože já jsem na to narazila. On se tak přihlásil na facebook a tak to na mě jakože vybafló, že jo, ta konverzace, takže já hned „Kdo to je, kdo to je?“ Mi bušilo srdce (smích), teď sem viděla to jméno a říkám si „Ježiši, to je ta čůza.“ Prostě jo (smích). Tak říkám sem se na to podívala a jakoby v podstatě tam fakt nic nebylo, ale spíš mě to tak trošku jako... (přemýšlí) ranilo, víš. Takovýto že si psali, ale opravdu tam nic nebylo, bylo to doopravdy jen přátelský, nic velkého to nebylo. Myslim si, že sem tak jakoby byla trošku hysterka, že sem jako nemusela, takhle až tak jako, jako. Ale to je jedinej problém a myslím, že už nic dalšího nebude. Tohle byl u nás fakt jedinej velkej, ne velkej, ale prostě problém, ale za tu celou dobu fakt jediný, že sme se doopravdy chytli. Nic víc. Říkám, že to není nic velkého v tom našem vztahu. To nás tak trošku, jako že sme se trochu pohádali.

Jsou nějaké věci, které tě ve vztahu s Čechem zaskočily/překvapily?

(Přemýšlí) Ne. Já jako nevim, jestli to můžu porovnat s bývalím klukem. To byl Čech, a tam mě překvapilo, že ze začátku se tvářil jako neviňátko, a prostě ve vztahu celou dobu podváděl. A jako časem sem na to přišla sama. Všechno sem si tak náhodně... Prostě ty informace přišly samy, já sem z toho byla v šoku. Ze začátku vypadal... Prostě bys do takovýho kluka ani neřekla, že by podváděl holku. Že takovej kluk ani neví, na co ho použít (smích). Ale jako právě jak sem se spálila, tak sem hodně dávala pozor. Že sem trošku byla, ne jakože zakomplexovaná, ale měla sem to v sobě, že prostě teď mě bude podvádět každej kluk a proto taky chci říct, že když sem zjistila, že si psal s tou bývalou holkou, tak jako hned sem si vybavila ten starej vztah, jako co kdyby mě mohl podvádět i teď, jako víš co. Že to mám prostě v sobě, jako samozřejmě, já mu věřím, ale jako, že to mám v sobě, jako prolítlo mi to hlavou, co kdyby, prostě člověk neví.

Jaký máš se svým partnerem výhled do budoucna?

Výhled do budoucna. No tak mluvili sme o tom, že až dodělám školu, najdu si práci a že do toho nějak praštíme no. No tak jako po pěti letech, jako nespěcháme, ale mluvili sme o tom a mluvíme o tom často, že až dodělám tu školu, že bych jako se mohla k němu nastěhovat, najít si práci a něco budovat fakt spolu.

Existuje podle tebe nějaký rozdíl ve vietnamské a české výchově dětí?

Jojo, tak to rozhodně. - A v čem je ten rozdíl? - Tak třeba u nás rodiče jsou přísnější. - Jakože v čem třeba? - No tak třeba takhle, teď to neberu na svých rodičích, protože ty si zvykli na to, že sem opravdu jiná, takže já to mám prostě ten svůj život, jak to říct, dokonalej ne, ale pohodlnej oproti jinejm vietnamskejm dětem. Jakože třeba co já teda vím, tak kamarádi musej pořád pracovat, učit se, pomáhat, v podstatě nemůžou mít svůj vlastní život, svůj vlastní názor. Když to tak vezmu jako stručně. Tak jakoby ty rodiče moc nerespektujou jejich názory. Oni vlastně jim chtějí v podstatě řídit jejich život. No teď sem to řekla docela trošku špatně. Ale jakoby oni maj svůj sen a ten sen chtěj, aby ty děti jako, jako že to do nich projevujou. Jakože ty děti nemůžou mít svůj vlastní názor, protože kdyby řekli svůj vlastní názor, tak už jsou drzí, nevychovaný. U nás se to takhle bere. Nevím jak u jiných, ale takhle to vidám jakoby často. – Ke které výchově by ses v budoucnu přiklonila? - No spíš od každého něco. Mě se líbí hrozně na českých rodinách, teď mluvím konkrétně o svém příteli, on má úžasnou rodinu, úžasnou, tam jako to je doopravdy. Tam každěj respektuje každýho názor, tam prostě ta výchova je na správným místě, jo. – A jak vy teda budete vychovávat děti? - Tak nevím no. Ale jak znám přítele, tak je bude hrozně rozmazlovat a já budu ta zlá (smích). A on bude takovej ten andílek, hodnej tatínek. Ale podle toho jak ho znám, tak on fakt bude asi jako ty děti rozmazlovat, si myslím (smích).

Jak tvoje rodina přijala tvého přítele?

No, tak jakoby ze začátku, já sem to tajila. My sme asi ten rok to tajili a scházeli sme se jakoby, že sem vždycky řekla rodičům, že jdu prostě ven a neřekla sem s kým. No a jednou si takhle jdeme, že jo, trajdáme si, že jo. A vidím svýho tátu, jak jde naproti nám. Tak můj kluk, že jo, „Ježišmarja, to je tvůj táta.“ a já říkám „Jo je to můj táta, ty vole.“ A teď sme oba stáli a nevěděli co dělat, že jo. A táta na nás prostě jenom mával, zamával a já říkám „Ty jo, on na nás zamával.“ on „No a to, nestane se ti něco, nebudeš mít průser?“ Tak sem šla za ním, protože sme stáli na zastávce a tatka nás nechtěl rušit, tak stál dál od nás. Tak sem šla za ním, no a tak jako co „Kdo to je?“ A tak říkám: „No to je můj kluk.“ A on „No, to je dobrý.“ No, a takže táta to přijmul tak jakože hrozně v pohodě. On neřekl vůbec nic. Ani náznak něčeho, že by byl na mě nasranej nebo tak jako. Nic prostě. A časem vlastně mamce bylo divný, že pořád chodim ven. Protože já sem byla taková, že sem vždycky byla doma, vždycky na mě zvonili kamarádi a tak ona vždycky přesně věděla, s kým jdu a i na nás viděla. Jenže potom ona už začínala tak trochu tušit něco. A nezeptala se mě, ale zeptala se táty. Jestli někoho mám. A táta to věděl, a táta řekl, táta mě vlastně nechtěl potopit, on byl tak hodnej, že řekl „A není to snad jedno?“. Že už sem velká holka,

že si stejně musím někoho najít, že prostě k tomuhle se nedá zabránit, jo. Takže mamka už věděla, že někoho mám, ale nevěděla, jestli mám českýho chlapce, nebo vietnamskýho, že jo. Takže ona tak začala vyzvídat a nakonec jí to táta jakože řekl, že mám českýho kluka a že vypadal slušně, že jo, tak jí říkal, že jakože vypadal slušňák, a že jako i pozdravil. No, a aby tak trošku umírnil mamku, protože mamka je taková... (přemýšlí) Jak to říct. Hlava rodiny?(smích) Takže no a mamka takhle jednou přišla za mnou a řekla mi, že jestli někoho mám. Tak sem jí narovinu řekla, že mám, že mám českýho chlapce a že jestli se jí to nelíbí, tak v podstatě s tím nic neudělá, protože já kvůli ní jako si doopravdy nevezmu někoho, koho ona chce. No tak to sem jí řekla narovinu a popovídaly sme si, já sem jí narovinu říkala, že sem se tu prostě narodila a že pro mě je těžký si někoho najít, víš jako vietnamskýho kluka si jen tak někdo nenajde (smích). Nebo jako nás už je tady taky tři prdele (smích), ale chci říct, že ne vždycky to prostě vyjde, že jo. - **Líbí se ti Vietnamci nebo spíš Češi?** - No tak dřív se mi hodně líbili Vietnamci, ale tím že sem začala chodit do školy, do český školy a vídala sem se s českýma kamarádkama a měla sem český kamarády tak jakoby sem neměla moc ten vztah s Vietnamcema. Ale dřív opravdu třeba před těma pěti, šesti letama jsem ještě hodně kamarádila s vietnamskýma lidma a teď už mám skoro jenom Čechy.

Jak přijala jeho rodina tebe?

To byl taky problém. Protože jeho maminka, jí se vlastně nelíbilo, že si našel vietnamskou holku a hrozně mu to vyčítala. Ona mu říkala „Tady chodí plno českých holek a ty si zrovna najdeš vietnamskou holku jako. Jako proč? Řekni mi proč jako jo?“ (imituje). Tak mě to tak strašně hrozně mrzelo, jo. Protože my si všechno říkáme s přítelem. Takže on mi tohle řekl, že si o mě myslej, všechno mi řekl a zase jeho táta byl strašně v pohodě, tomu to bylo jedno. Ten mě na druhou stranu bránil. A řekl... Jako vlastně i jeho ségra byla proti tomu, že prostě nechce, aby měli v rodině vietnamskou holku. A ten vlastně jí hrozně setřel, protože jí řekl „No a kdybysme ti nedovolili, aby si chodila s tím svým přítelem, tak ty by s ním přestala chodit?“ Jako strašně, jako musím říct, že jeho táta byl strašně v pohodě a bránil nás jako. Respektoval to, toleroval to. No, ale jeho maminka byla právě proti. - **Po jaký době se s tím smířili?** - No, oni se s tím nesmířili. No asi smířili. No tak po půl roce mě vzal teda domů představit, protože jeho maminka chtěla, aby mě prostě vzal prostě domů, aby mě ukázal, představil a tak. A hele potom setkání jakoby jako šlo na ní vidět, že jí to jakoby mrzí, že měla takový předsudky, že jí mrzelo, to co si myslela. Že ona tak trošku i zaútočila na můjho přítele, že on z toho byl taky špatnej a nakonec jako s ním mluvila a řekla mu jako, že se omlouvá, že chápe, že je zamilovanej, že jako mu určitě v tom nebude bránit, že se o něho bojí. Na druhou stranu já to chápu, protože ona se tak trošku bála, jestli já nejsem z nějaký

mafíánský rodiny, víš jo, jako víš. Nevěděla co čekat pořádně. Bála se přece jenom. Takže si to vyříkali a od té doby je to ne lepší, ale je to prostě DOKONALÝ (smích). To bych ani, kdyby mi to neřekl ten přítel, že proti mně něco měla, tak já bych to do teďka prostě do teďka nevěděla. Já měla ze všeho tak dobrej pocit.

Jak probíhalo představení partnera rodičům?

Tak taťku sme potkali na zastávce a mamka přišla za mnou a řekla mi, ať ho pozvu na večeři. Vlastně ten den byl ještě ten lunární rok, vlastně druhý Novej rok u nás, a mamka řekla, ať ho vezmu k nám, ať se přijde k nám podívat, ať ochutná i naše tradiční jídlo, že ho chce taky poznat. Tak sem ho vzala prostě k nám a všechno probíhalo strašně v pohodě. Taťka ten něco česky žvatlal, něco řek, ale mamka jako ona se spíš hodně stydí. Ona by se jako snažila, to určitě. Tam jde vidět, že ona se hodně snaží s nim komunikovat, ale ji to prostě jako ani moc nejde a hlavně ona se stydí. Ale bylo to v pohodě.

Jak vnímají a reagují na vztah s Čechem tvoji přátelé?

Přátelé. No teď je to... Tak nejprve jako, že jo, z jeho strany, kamarádi ve třídě si z něj nejdřív dělali srandu, že má vietnamskou holku, že má bambusačku, rákosníka, že jo (smích). Tak sem se tomu smála a on jakoby jim řekl na rovinu, že jestli jsou kamarádi, tak už tohle nikdy říkat nebudou, a jestli to dál budou říkat, tak dostanou za prvé přes držku (smích), a za druhý, že se s nima přestane bavit. No a ty kluci si myslím, že si trochu mysleli, že to bude jen na pár měsíců, že to nedojde takhle daleko. A po tom roce, po dvou rocích si na mě už hrozně zvykli. A i máme vlastně společný kamarády a ty vlastně říkali, že kdybychom spolu nebyli, tak to nebude ono. Prostě k sobě patříme. - **A tvoji přátelé?** - Úplně v pohodě. Ti řekli, ti maj stejný názor jako já. Jedna moje kámoška vietnamská se tady taky narodila, takže je taky počestělá, a tak ta mi to jenom přeje. A nikdo, nikdo jakoby od mých kamarádů nikdy neřekl nic špatnýho o Tomášovi, jako o přítelovi. Berou to jako normální vztah.

Vytvořili jste si nějaké společné přátelé, nebo máte každý svůj okruh přátel?

Máme jakoby společný přátele, se kterýma se hodně vidáme, takže sme taková parta, a pak on má svoje kamarády v práci a já zas ve škole. Ale jako s těma se nevidáme často. Ten kluk, co chodil s ním do třídy, jak se přes něj známe, ten s náma hodně kamarádí a ten má přítelkyni... A ono je to teď hodně popletený, já nevím, jestli to pochopíš (smích). A ona ta přítelkyně chodila do třídy s bratránkem mýho přítele. Ono je to zamotaný. Poznali sme se přes toho kamaráda hlavně. A ten kamarád přitáhl do naší party tu přítelkyni a měli sme ještě vlastně jednoho kamaráda tak toho sme taky přitáhli, takže sme taková partička. Takhle to bylo.

Setkali jste se někdy na veřejnosti s nadávkami, s odsouzením vašeho vztahu či celkově se špatnou reakcí na smíšený vztah?

Ne, ne tak to v životě, to ne. (rázně) Nesetkala, nesetkala. Já myslím, že můj přítel má takovej, jakože je, jako jak to říct, takovej ošklivej výraz, takovej zlej, ne já to teď myslím vážně (smích). On se tak nechová, jak vypadá, jo... Ale on vypadá strašně namyšleně, strašně že by každého zabil nebo já nevím, mě přijde, že se tak tváří celou dobu. Takže nikdo ani nemá odvahu něco říct. Protože všichni kdo ho poznali, tak mu řekli, že vypadá jako největší hajzl a přitom on když promluví, tak je to úplnej andílek, kterej by neublížil ani mušce (smích).

Jaké existují z tvého pohledu rozdíly v životním stylu, rytmu a zvyklostech lidí z Vietnamu a z České republiky?

Tak hlavně oni už jakoby jak jsou tady dlouho Vietnamci, tak oni už maj větší znalosti, řekla bych, řekla bych, že maj větší znalosti. Ne, že jsou jakoby chytřejší, ale že maj přece jenom... Že se uměj pohybovat na veřejnosti, umí se chovat slušně. Jsou přizpůsobený tady tomu životu v Česku. Nežijou zase úplně jako Češi, ono je to složitý, já ani nevím, jak to vysvětlit. Já teda, podle máho názoru, já určitě neříkám, že to tak je všude, ale oni se uměj jakoby líp chovat na veřejnosti mezi lidma, protože třeba já si všímám, že když přijde jakoby Vietnamec z Vietnamu sem, tak on přece jen má takový to svoje, jak to říct, to chování, že mluví nahlas, to je normální ve Vietnamu, že mluví hrozně nahlas v autobuse, třeba flušou, ale jako fakt nechutně, že si potahují, jo jako. Asi takhle bych to porovnala, já nevím, jak jinak bych to měla říct. A ještě že oni jsou Vietnamci workoholici i moji rodiče jsou takový.

Jsou podle tebe nějaké rozdíly ve způsobu trávení volného času Vietnamců a Čechů?

Jo, Vietnamci skoro nemaj volnej čas. Já to vidím na svý mamince, že místo toho, aby si odpočinula, jde na Sapu a jde pracovat a přitom nemusí. Vůbec nemusí. Může být doma a odpočívat. Ale ne. Ona prostě pojede, prostě pojede na tu Sapu. I když je víkend a bude prostě dělat.

Jak si ty představuješ ideální trávení volného času (dovolená, víkendy)?

No tak buď s přítelem, někam na výlet. No tak asi normálně já bych prostě chtěla být jenom s přítelem, s kým jiným. Oni kamarádi maj taky vlastně jakoby svoje, kámoška má taky kluka takže tráví čas jen s ním. A nebo se sejdeme jako parta.

Jaké svátky jsou pro tebe důležité a slavíš je se svojí rodinou?

Tak asi hlavně ten Novej rok. – A jak ho slavíte? - No takže vlastně večere, tradiční jídla se jakoby dělaj. Celá rodina se nají, koukáme na různý pořady, nebo já to teď mluvím jako o nás jako. Modlíme se. – Ty seš věřící nebo ne? - Věřící, nevěřící (přemýšlí)... Když mám

zkoušky, tak jsem věřící (smích). Ne, tak (váhá)... Nejsm věřící. - **A k těm svátkům?** - No, tak my tady v Česku to slavíme jinak. Ve Vietnamu jde člověk ven a prožívá to, fakt to prožívaj ty svátky všichni společně mezi sebou, navštěvujou se. Tady to prostě není, tady kdybych navštěvovala sousedku, tak ta by na mě čuměla, jo (smích). To by asi koukala. Takže vlastně máme večeři, tradiční jídla, spíš si jako povídáme, dáváme si peníze pro štěstí. Teda spíš rodiče nám, protože nevydělávám a vlastě po půlnoci je jakoby takový tradiční zvyk, že podle třeba v rodině máme každej nějaký znamení, že jo. Já sem třeba jako znamení pes, tatka je kohout, mamka je opice, to je podle roku – to je jako něco u nás horoskop, jako že já sem bliženec a tak. A podle toho moje mamka je věřící totiž, takže ona čte jakoby tyhle knížky o tom, takže jakoby po tom Novým roce by měl navštívit tu rodinu nějakej dobrej jako člověk. Já to možná říkám špatně, protože já se neumím vyjadřovat (smích). Že nás má jako navštívit někdo, kdo má znamení, který se hodí s tebou třeba. Já sem pes a hodím se ke kohoutovi, takže mým úkolem je vždycky po půlnoci jít ven a zase vstoupit k nám do domu, abych přinesla té rodině štěstí po celý rok. No, a jelikož my tady nejsme s Vietnamcema, tak nás nemůžou navštěvovat sousedi, tak to musím dělat já, jako někdo z rodiny.

Slavili jste s rodiči nějaké české svátky?

Jo, slavili Vánoce, ale není to jako u českých rodin, ale dali si večeři, kapra, bramborový salát. Ale neprožíváme to tolik. Právě že rodiče ne. Máme stromeček, máme dárky, dáme si je, uděláme si večeři, ale neprobíhá to tak hezky jako u těch českých rodin, třeba jako u přítele.

Jak slavíte Vánoční svátky s partnerem?

Jsm u něho doma s rodičema. A slavíme u nich, no. Slavíme dvacátýho čtvrtýho na Štědrý den. Dopoledne sem s rodičema a odpoledne jdu za přítelem. Protože rodiče v podstatě oni ted' jak už jsem jakoby vyspělejší, no vyspělá (smích)... No vyspělejší ještě nejsem, spíš jako dospělá. Tak oni už to tak neprožívaj. To jsem mluvila o tom jak dřív. Jako když sem byla jako holka, holčička, ted' už oni to neprožívaj doopravdy. Oni jsou rádi, že třeba přes ty svátky jsou doma, protože na tý Sapě se taky neotvívá, on tam přes svátky nikdo nepáchne, že jo o Štědrým dnu. Takže oni jsou doma, koukaj na televizi a odpočívaj. Takže jakoby já jsem v podstatě u přítele, potom druhej den přijdeme k nám, máme zase jakoby oběd u nás. Ona totiž mamka přece jen myslí na ty svátky, aby neošidila ani o to přítele. Že slavíme i u nás, i když u nás už to není tak vánoční, ten Štědrej večer máme u něho, a pak jdeme k nám, kde prostě pokecáme, mamka udělá oběd a jako najíme se. Tak jenom takhle, takovej relax. A pak náš Nový rok slaví přítel s náma. My ho přibíráme do našich svátků a on mě k němu.